

บทที่ 4

ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย

ปัญหาการดำเนินการทางวินัย

การดำเนินการทางวินัย หมายถึง กระบวนการทั้งหลายที่กระทำเป็นพิธีการตามกฎหมายเมื่อข้าราชการพลเรือนมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย รวมทั้งการดำเนินการต่าง ๆ ระหว่างการสอบสวนพิจารณา ซึ่งได้แก่

- (1) การสืบสวน
- (2) การตั้งเรื่องกล่าวหา
- (3) การสอบสวน
- (4) การให้พักราชการ และการให้ออกไว้ก่อน
- (5) การพิจารณาความผิด และกำหนดโทษ
- (6) การลงโทษ¹

สำหรับจุดมุ่งหมายของการดำเนินการทางวินัยพอสรุปได้ดังนี้²

- (1) เพื่อให้ได้ความจริงว่า ข้าราชการที่ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดในกรณี

ใดหรือไม่

---

¹ประวิฬ ฌ นคร และคณะ, คู่มือปฏิบัติงานบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญภาค 2 (กรุงเทพ : สวัสดิการสำนักงาน ก.พ. พิมพ์ครั้งที่ 2, 2523), หน้า 3 - 3

²พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 และกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา

- (2) เพื่อให้เป็นไปโดยยุติธรรมตามกระบวนการทางนิติธรรม
- (3) เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ และไม่ทำโทษผู้ไม่มีความผิด
- (4) เพื่อให้การลงโทษเป็นไปโดยเหมาะสมกับความผิด
- (5) เพื่อให้การลงโทษเป็นไปโดยสุจริต³

สำหรับการดำเนินการทางวินัยข้าราชการตำรวจนั้น นอกจากจะต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวินัยข้าราชการตำรวจเป็นการเฉพาะแล้ว กฎหมายยังได้บัญญัติให้บทกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนส่วนหนึ่งของวินัยมาบังคับใช้กับข้าราชการตำรวจโดยอนุโลม⁴ ทั้งที่หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการทางวินัยตามกฎหมายทั้งสองฉบับนั้นมีความแตกต่างกันหลายประการจึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมายเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในบทนี้จะทำการศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว

4.1 ที่มาของการดำเนินการทางวินัย

เมื่อทราบว่ามีการกระทำผิดทางวินัยของข้าราชการตำรวจเกิดขึ้นเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาจะต้องดำเนินการทางวินัยและลงโทษตามความหนักเบาแห่งความผิด หากผู้บังคับบัญชาปกปิดความผิดของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเพิกเฉยละเลยถือว่าผู้บังคับบัญชามีความผิดทางวินัยด้วย⁵

การที่ผู้บังคับบัญชาจะทราบว่า ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยนั้นปรากฏได้จากกรณีดังต่อไปนี้

- (1) กระทำผิดต่อหน้าผู้บังคับบัญชา

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ ประวิฬ ฒ นคร, คู่มือการรักษาวินัยข้าราชการสำหรับผู้บังคับบัญชา,
หน้า 102

⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 60, 61

⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 82

- (2) คำร้องเรียน
- (3) หน่วยราชการอื่นแจ้งมา
- (4) บัตรสนเท่ห์
- (5) ข่าวหนังสือพิมพ์

และ เมื่อเกิดกรณีตามข้อ (1) ถึง (5) ขึ้นเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องดำเนินการดังนี้

(1) กรณีกระทำผิดต่อหน้าผู้บังคับบัญชา

หากเป็นความผิดชัดแจ้งก็ให้ดำเนินการทางวินัยได้ทันที แต่ถ้ายังเป็นที่ยสงสัยไม่แน่ชัดหรือมีข้อโต้แย้ง ควรที่จะทำการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเสียก่อนว่าเป็นการกระทำผิดวินัยหรือไม่

(2) กรณีมีคำร้องเรียน

คำร้องเรียนจะเป็นคำร้องด้วยหนังสือหรือมาร้องเรียนด้วยตนเองก็ได้ โดยระบุชื่อที่อยู่แน่ชัด และคำร้องดังกล่าวผู้ร้องมีเจตนากล่าวโทษข้าราชการตำรวจ กรณีนี้ผู้บังคับบัญชาควรดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงในเบื้องต้นก่อนว่าการร้องเรียนดังกล่าวมีมูลความจริงตามคำร้องเรียนกล่าวหาหรือไม่⁶ และในทุกกรณีที่มีการร้องเรียนจะต้องตอบให้ผู้ร้องทราบว่าจะรับไว้พิจารณาหรือไม่เพราะเหตุใด⁷

สำหรับวิธีดำเนินการกรณีมีผู้ร้องเรียนกล่าวหาข้าราชการนี้ตาม

⁶กัมพล อรุณปลอด, "การดำเนินการทางวินัยตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477", เอกสารการประชุมเชิงสัมมนาเรื่องการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการตำรวจ เสนอที่กรมตำรวจ 7 - 9 มีนาคม 2531, หน้า 88 (อัคราเนาะ)

⁷สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0203/ว.12", 24 มกราคม 2527

หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ นว. 197/2496 ลงวันที่ 22 ส.ค. 2496
วางแนวทางปฏิบัติโดยสรุปสาระของหนังสือดังกล่าวไว้ว่า

- การสืบสวนห้ถือเป็นเรื่องลับ
- ผู้บังคับบัญชาต้องทำการสืบสวนทางลับว่าคำร้องเรียนมีมูลความจริงเพียงใดหรือไม่
- หากเป็นความจริง ถ้าผิดกฎหมายให้ดำเนินการเอาผิดและถ้าผิดวินัยให้ดำเนินการทางวินัย
- ต้องให้ความคุ้มครองผู้ร้อง กล่าวคือ ผู้สืบสวนต้องปกปิดชื่อที่อยู่และคำร้องเรียนของผู้ร้อง

(3) บัตรสนเท่ห์

ก็คือคำร้องเรียนที่ผู้ร้องปกปิดชื่อที่อยู่ อันเป็นการร้องเรียนที่ไม่เปิดเผยชื่อผู้ร้อง โดยปกปิดไม่ควรรับพิจารณาเว้นแต่บัตรสนเท่ห์นั้นระบุหลักฐาน กรณีแวดล้อมชัดเจน ตลอดจนชี้พยานบุคคลแน่นอน จึงควรรับพิจารณาเฉพาะ เรื่อง เฉพาะ ราย⁸

(4) ข่าวหนังสือพิมพ์

คือกรณีหนังสือพิมพ์ได้ลงข่าว ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือการดำเนินการต่าง ๆ ของข้าราชการตำรวจในทางเป็นการดำเนินการไม่ถูกต้องไม่สมควรบกพร่องหรือเสียหาย ก็เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณาว่าเป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการทางวินัยหรือไม่ โดยดำเนินการสืบสวนหาข้อเท็จจริงว่ากรณีมีมูลตามที่หนังสือพิมพ์ลงข่าวหรือลงบทความนั้นหรือไม่

(5) หน่วยราชการอื่นแจ้งมา

เป็นเรื่องที่หน่วยราชการต่าง ๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย สำนัก

---

⁸ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว- 148/2502 เรื่อง บัตรสนเท่ห์", 18 พฤศจิกายน 2502

งานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ป. เป็นต้น (รวมทั้งหน่วยราชการของกรมตำรวจด้วย) ส่งคำร้องเรียนหรือหลักฐานแจ้งการกระทำอันเป็นการกระทำที่มีขอบไม่ถูกต้องบกพร่อง หรือเกี่ยวกับการทุจริตของข้าราชการตำรวจมาให้ผู้บังคับบัญชาของตำรวจดำเนินการ ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่ากรณีมีมูลเป็นการกระทำผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยหรือดำเนินการคดีอาญาไปได้ แต่ถ้ามูลกรณียังไม่ชัดเจนหรือเพียงแต่สงสัยว่ากระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาก็ควรที่จะสืบสวนว่ามีมูลเพียงใดหรือไม่ก่อน

(6) กรณีต้องหาหรือถูกฟ้องคดีอาญา

เมื่อปรากฏว่าข้าราชการตำรวจคนใดต้องหาหรือถูกฟ้องคดีอาญา เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องรีบดำเนินการทางวินัยโดยไม่ชักช้า เว้นแต่การต้องหาคดีอาญาหรือถูกฟ้องคดีอาญา เพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์หรือถูกกล่าวหา ตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 1 บทที่ 12 ข้อ 2, 3, 4 และ 5 กรณีนี้คงต้องรอฟังผลคดีอาญาก่อนที่จะมีการตั้งกรรมการสอบสวน

4.2 การสืบสวน

การสืบสวนทางวินัย คือการแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อที่จะดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการต่อไป

การสืบสวนทางวินัยมี 2 กรณี คือ

1) การสืบสวนก่อนดำเนินการทางวินัย

จากเหตุต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 4.1 แล้วเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่จะฟังว่ากรณีมีมูลน่าเชื่อว่าข้าราชการตำรวจกระทำผิดวินัยจริงตามถูกกล่าวหาหรือไม่ หากกรณีมีมูลก็ดำเนินการทางวินัยต่อไป แต่ถ้าสืบสวนแล้วเห็นว่ากรณีไม่มีมูลก็ไม่ต้องดำเนินการทางวินัย

การสืบสวนก่อนดำเนินการทางวินัยเป็นกระบวนการที่ไม่ต้องทำเป็นพิธีการตามกฎหมาย ซึ่งอาจกระทำโดยทางลับก็ได้และควรที่จะกระทำก่อนดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการ เพราะการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจผู้ใด แม้เพียงตั้งเรื่องกล่าวหาหรือสอบสวน ก็มีผลกระทบกระเทือนต่อข้าราชการตำรวจผู้

นั้นและทางราชการเป็นส่วนรวมแล้ว กล่าวคือ ข้าราชการตำรวจผู้นั้น จะถูกครหา นินทา หรือคูหมิ่นเกลียดชังจากเพื่อนข้าราชการตำรวจด้วยกัน ตลอดจนสังคมโดยทั่วไป ซึ่งจะกระทบกระเทือนถึงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ยิ่งการสอบสวนใช้เวลานาน ๆ ก็ยิ่งจะเสียหายหรือเสียประโยชน์แก่ข้าราชการตำรวจผู้ถูกสอบสวน เป็นอย่างมาก ทั้งในด้านความดีความชอบและโอกาสที่จะก้าวหน้า ฉะนั้นจึงสมควร ผลิผลามดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้ใดไปโดยมิได้สืบสวนให้ได้ข้อเท็จจริง ก่อนว่ากรณีมีมูล^๑

ทั้งนี้โดยมีบทกฎหมายที่แสดงให้เห็นว่าควรที่จะได้สืบสวนให้ได้รับความ กรณีมีมูลเสียก่อนแล้วจึงดำเนินการทางวินัย คือ

มาตรา 82 วรรคสองของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 บัญญัติว่า

"ถ้าผู้บังคับบัญชารู้ว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดกระทำความผิดวินัยต้อง ดำเนินการทางวินัยทันที"

และมาตรา 86 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันบัญญัติว่า

"ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใด มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย อย่างร้ายแรงและผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 44 เห็นว่า กรณีมีมูลที่ควรสอบสวน ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 44 แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนโดยมิ ชักช้า"

ความในบทกฎหมายดังกล่าวข้างต้นบ่งชี้ให้เห็นว่าในการที่ผู้บังคับ บัญชาจะดำเนินการทางวินัย หรือตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัย (ความผิดวินัยอย่าง ร้ายแรง) นั้นผู้บังคับบัญชาจะต้องรู้ว่าข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำความผิด หรือเห็นว่ กรณีมีมูลที่ต้องสอบสวน จึงตั้งกรรมการสอบสวน มิใช่เพียงแต่เชื่อตามที่มีผู้กล่าวหา

^๑ ประวิฬ ๗ นคร, คู่มือการรักษาวินัยข้าราชการ สำหรับผู้บังคับบัญชา,

หรือบัตรสนเท่ห์ ก็ดำเนินการทางวินัย หรือตั้งกรรมการสอบสวนในข้อหา ว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงไปเลย ดังนั้นจึงเห็นควรที่จะได้หาข้อเท็จจริงจนเห็นว่ากรณีมีมูลควรที่จะดำเนินการทางวินัยหรือสอบสวน (การกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง) เสียก่อน ซึ่งทางหนึ่งที่จะได้ข้อเท็จจริงว่ากรณีมีมูลหรือไม่ดังกล่าวนั้นก็ถือการสืบสวน

ความจำเป็นที่จะต้องมีการสืบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงว่ากรณีมีมูลก่อนดำเนินการทางวินัยนั้น นอกจากจะมีบทกฎหมายขึ้นดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีมติคณะรัฐมนตรีวางแนวทางปฏิบัติในเรื่องนี้ไว้ด้วยคือ

(1) มติคณะรัฐมนตรีตามนัยหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 148/2502 ลงวันที่ 18 พ.ย. 2502 ได้วางหลักปฏิบัติเกี่ยวกับบัตรสนเท่ห์ว่า ไม่รับพิจารณา เว้นแต่บัตรสนเท่ห์รายใดที่ระบุพยานหลักฐานกรณีแวดล้อม ปรากฏชัดแจ้ง ตลอดจนชี้พยานบุคคลแน่นอน ซึ่งควรรับพิจารณาเฉพาะเรื่องเฉพาะราย

(2) มติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว. 263/2495 ลงวันที่ 5 พ.ย. 2495 ได้วางแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีที่ราษฎรร้องทุกข์ได้รับความเดือดร้อนจากการปฏิบัติราชการไม่เป็นธรรมของข้าราชการ หรือข้าราชการทุจริตต่อหน้าที่ไว้ว่าให้ผู้บังคับบัญชาเหนือผู้ถูกกล่าวหาขึ้นไปเป็นผู้สืบสวนทางลับ โดยสงวนนามผู้ถูกกล่าวหาไว้ก่อน ถ้าเรื่องมีมูลความจริงจึงส่งดำเนินการสอบสวนตามระเบียบราชการ ซึ่งจะได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องแน่นอนกว่า

(3) หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ นว. 197/2496 ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2496 ได้วางหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนเรื่องราวก้าวโทษข้าราชการกระทำความผิดวินัยไว้ว่า ให้ดำเนินการสืบสวนทางลับว่ามีมูลความจริงเพียงใดหรือไม่ ถ้าปรากฏว่ามีมูลเป็นความผิดทางอาญา ให้ดำเนินการทางคดีอาญา ถ้าปรากฏว่ามีมูลเป็นความผิดทางวินัยให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป

จากมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้นบ่งชี้ว่าเมื่อมีเรื่องร้องเรียนว่าข้าราชการกระทำความผิดวินัย หรือในกรณีที่จะดำเนินการอย่างใดแก่ข้าราชการที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยควรสืบสวนให้ได้ความว่ากรณีมีมูลหรือไม่เสียก่อน สำหรับบัตรสนเท่ห์ไม่ควรรับไว้พิจารณา เว้นแต่รายที่ระบุพยานหลักฐานแน่นอน ก็ควรจะได้สืบสวนให้ได้ความว่ากรณีมีมูลแล้วจึงจะดำเนินการทางวินัย ไม่ควรที่จะ

ดำเนินการทางวินัยโดยมิได้สืบสวนให้ได้ว่าความผิดมีมูลเสียก่อน

2) การสืบสวนซึ่งเป็นการดำเนินการทางวินัย

ได้แก่ การสืบสวนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่จะฟังว่าข้าราชการที่กระทำผิดฐานละทิ้งหน้าที่ต่อราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการอันเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2518) หรือไม่ การสืบสวนดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการอันเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการทางวินัย ในกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยไม่ต้องตั้งกรรมการสอบสวนก็ได้ เพราะข้อเท็จจริงปรากฏชัดว่าได้ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน จึงไม่จำเป็นต้องสอบสวนว่าละทิ้งหน้าที่ราชการจริงหรือไม่ เพียงแต่สืบสวนให้ได้ว่าความว่าการละทิ้งหน้าที่ราชการนั้นมีเหตุอันสมควรหรือไม่ หรือมีพฤติการณ์แสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการเท่านั้น ถ้าผลการสืบสวนฟังได้ว่าการละทิ้งหน้าที่ราชการนั้นไม่มีเหตุอันสมควร หรือมีพฤติการณ์แสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการก็เป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง อันเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2518) จึงส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ อ.ก.พ. จังหวัดแล้วแต่กรณี พิจารณาโทษโดยไม่ต้องตั้งกรรมการขึ้นสอบสวน*

วิธีการสืบสวน

วิธีการสืบสวนทางวินัยนั้นไม่มีกฎหมายหรือระเบียบอันใดกำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้ ดังนั้นการสืบสวนอาจจะดำเนินการโดยใช้กลวิธีอย่างใดที่เหมาะสมกับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*ถ้าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเกินกว่า 15 วัน โดยมีเหตุอันควร หรือไม่มีพฤติการณ์จงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งถ้าจะลงโทษฐานกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ต้องตั้งกรรมการขึ้นสอบสวนก่อน

สภาพของ เรื่องที่จะทำการสืบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น ๆ โดยผู้บังคับบัญชา อาจจะดำเนินการเองหรือให้ผู้อื่นดำเนินการสืบสวนก็ได้ หรืออาจส่งประเด็นไปที่เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เช่น จังหวัด อำเภอ ช่วยสืบสวนก็ได้

การสืบสวนอาจกระทำได้ทั้งโดยทางลับ และโดยเปิดเผย¹⁰

การสืบสวนโดยทางลับ ได้แก่ การสืบสวนที่ดำเนินการไปโดยมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ถูกสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดรู้ตัวถึงเรื่องที่จะทำการสืบสวน โดยกลวิธีที่เหมาะสม เช่น เข้าไปพูดคุยโดยปกติธรรมดาว่านล้ามาให้เขาพูดในประเด็นที่เราต้องการ หรือทำที่เป็นเข้าไปศึกษาถึงวิธีการทำงานและขอคู่มือเอกสารที่เกี่ยวข้อง เรื่องนั้น ๆ โดยที่ผู้ที่ไม่ทันรู้ตัว เป็นต้น

การสืบสวนโดยเปิดเผย เป็นการหาข้อเท็จจริงโดยวิธีการแจ้งหรือแสดงให้ผู้ถูกสงสัยหรือผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงประเด็นแห่งความผิด และขอให้เขาชี้แจงแสดงเหตุผลแก้ข้อกล่าวหา โดยปกติผู้สืบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่หรือข้อมูลต่าง ๆ ไว้ก่อน เพื่อสะดวกในการที่จะชี้หรือยืนยันถึงข้อกล่าวหา

กรณีใดจะสมควรสืบสวนโดยเปิดเผยหรือโดยทางลับนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องที่จะสืบสวนว่ามีความร้ายแรงเพียงใด ความเสียหายหรือเสียชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ในกรณีที่มีผู้ร้องทุกข์หรือร้องเรียนกล่าวหาโดยอ้างพยานหลักฐานแน่ชัดจะใช้วิธีการสืบสวนโดยเปิดเผยก็ได้ แต่หากเป็นกรณีที่สงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดหรือมีผู้ร้องเรียนโดยกล่าวหาลอย ๆ หากจะดำเนินการสืบสวนโดยเปิดเผยอาจเป็นการเอิกเกริก ซึ่งหากว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้รับการกล่าวหาความจริงจะทำให้เขาเสียชื่อเสียงหรือถ้าหากเขากระทำความผิดจริงจะเป็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰คณะวิทยากรด้านวินัย สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยพิมพ์ พ.ศ. 2531), หน้า 120 - 124

ทางให้ผู้กระทำผิดรู้ตัวและอาจจะมีการทำลายพยานหลักฐาน หรือ เลื่อมสอนพยานให้
ถ้อยคำบิดเบือนได้ จึงจำเป็นต้องดำเนินการสืบสวนโดยวิธีลับมาให้ผู้ถูกกล่าวหา
หรือพยานรู้ตัวหรือ เตรียมการ

4.3 การสอบสวน

เมื่อมีกรณีกล่าวหาว่ามีข้าราชการตำรวจกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนวินัย
ตำรวจ หากปรากฏว่า ไม่ใช่เป็นกรณีที่ข้าราชการตำรวจผู้กระทำความผิดยอมรับ
สารภาพ หรือ เป็นการกระทำผิดต่อหน้าผู้บังคับบัญชาหรือเป็นกรณีข้าราชการตำรวจ
ตั้งแต่นายดาบตำรวจกระทำผิดต่อหน้าข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ซึ่งประจําใน
กองร้อยหรือสถานีเดียวกันและไม่ใช่เป็นกรณีความผิดปรากฏชัดแจ้ง ตามกฎ ก.พ.
ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2518) แล้ว ตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่มที่
1 ลักษณะที่ 1 บทที่ 3 กำหนดให้ผู้บังคับชํ้าตั้งกรมการสอบสวนพิจารณาทางวินัย
เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและ
พฤติการณ์ต่าง ๆ หรือพิสูจน์เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ได้ความจริงและยุติธรรมและ
เพื่อที่จะพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยจริงหรือไม่ หากปรากฏว่ากระทำ
ผิดจริงก็ให้ลงโทษผู้กระทำผิดวินัยนั้น

อนึ่งในการสอบสวนข้าราชการตำรวจทางวินัยนั้นเป็นการกระทำในทาง
ปกครองของรัฐที่อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือประโยชน์อันพึงคาดหมายได้
ของข้าราชการตำรวจ เช่น การถูกลงโทษตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ย่อม
ทำให้ได้รับเงินเดือนน้อยกว่าที่ควรจะได้รับหรือกรณีที่ถูกลงโทษให้พ้นจากราชการ
ทำให้ไม่ได้รับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เป็นต้น นอกจากนี้ในการลงโทษทางวินัย
สำหรับข้าราชการตำรวจ มีการลงทัณฑ์ กักยาม กักขังด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการกระทบ
กระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกายของข้าราชการตำรวจด้วย โดยที่บุคคล
ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของตน ซึ่งผู้ใดจะมาพรากสิทธิ
และเสรีภาพดังกล่าวของบุคคลมิได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมหรือมีกฎหมายซึ่งถือ
ว่าบุคคลดังกล่าวให้ความยินยอมแล้วบัญญัติไว้โดยแจ้งชัด ดังนั้นหากใครจะมาพราก
สิทธิดังกล่าวจากบุคคลใดไป ผู้เป็นเจ้าของสิทธิย่อมทำการต่อสู้ป้องกันได้อย่างเต็มที่

ดังนั้นรัฐจึงควรให้หลักประกันสิทธิของข้าราชการตำรวจในการสอบสวนทางวินัย กล่าวคือ ให้โอกาสข้าราชการตำรวจในการป้องกันสิทธิของตนอย่างเต็มที่ โดยการเสนอพยานหลักฐานแก้ข้อกล่าวหาของตนและการวินิจฉัยลงโทษก็จะต้องกระทำโดยผู้ที่ไม่มีส่วนได้เสียในเรื่องที่คนทบทวนการวินิจฉัย อีกทั้งการวินิจฉัยนั้นจะต้องเป็นไปโดยชอบและวางอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงของเรื่องที่ต้องการตัดสิน อันจะทำให้ผู้ถูกลงโทษเห็นว่าตนได้รับความยุติธรรมในการลงโทษ อีกทั้งเป็นหลักประกันแก่ผู้ถูกลงโทษด้วยว่า ตนจะไม่ถูกลงโทษโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือถูกลงโทษตามอำเภอใจ

นอกจากนี้ การลงโทษทางวินัยเป็นการกระทำทางปกครองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการตัดสินคดีของศาล ดังนั้นการลงโทษทางวินัยจึงต้องเป็นไปตามหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ (Natural Justice) เช่นเดียวกับการวินิจฉัยตัดสินคดีในศาล¹¹

หลักความยุติธรรมตามธรรมชาตินั้น ประกอบด้วยหลักสำคัญอยู่ 2 หลัก คือหลักบุคคลไม่อาจเป็นผู้พิพากษาในคดีของตนเอง (Nemo iudex in causa SUA) หรือหลักปราศจากอคติ (freedom from bias) และหลักฟังความอีกฝ่าย (Audi alteram partem)¹²

---

¹¹Z.M and J.E Trice Nedjati, English and Continental of Administrative Law, Amsterdam : North - Holland Publishing Company, 1978 P.115 อ้างถึงใน ประณู สุวรรณภักดี การสอบสวนเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญ, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2529), หน้า 87

¹²ประณู สุวรรณภักดี, การสอบสวนเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญ, หน้า 88 - 89

หลักปราศจากอคติ

เป็นหลักการที่ผู้ที่อาจได้รับความเสียหาย หรืออาจได้รับผลกระทบ เเทนจากควาวินิจฉัยของฝ่ายปกครอง มีสิทธิที่จะให้คดีของเขาได้รับการพิจารณา จากผู้พิพากษาหรือผู้วินิจฉัยคดีที่ไม่มีส่วนได้เสียในคดีนั้น กล่าวคือ การได้รับการ พิจารณาคดีโดยผู้วินิจฉัยคดีที่เป็นธรรมและปราศจากอคติในคดี แต่อย่างไรก็ตามหาก ผู้ได้รับความเสียหายจากควาวินิจฉัยดังกล่าวจะสูญเสียสิทธิของเขาในการคัดค้านผู้วินิจฉัย คดีที่มีอคติในคดีที่วินิจฉัย ควาวินิจฉัยที่ดำเนินไปโดยผู้วินิจฉัยคดี ที่มีอคติย่อมเป็นอันใช้ได้

หลักฟังความอีกฝ่ายหนึ่ง

เป็นหลักที่ผู้พิพากษาหรือผู้วินิจฉัยคดีจะต้องตัดสิน กรณีพิพาทโดยฟังความ จากอีกฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย โดยให้คู่ความมีโอกาสชี้แจงเหตุผล และต่อสู้คดี ได้อย่างเต็มที่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นสิทธิของผู้ที่อาจจะได้รับความเสียหายจาก ควาวินิจฉัยของฝ่ายปกครอง ในอันที่จะทำการต่อสู้คดีหรือแก้ข้อกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ นั้นเอง นอกจากนี้ผู้ที่อาจจะเสียหายมีสิทธิที่จะได้ทราบข้อกล่าวหาอย่างละเอียดและ ชัดเจนก่อนที่จะมีการพิจารณาไต่สวน โดยจะต้องทราบล่วงหน้าก่อนที่จะต้องให้การ เป็นเวลาพอสมควรที่ผู้นั้นสามารถเตรียมตัวต่อสู้แก้ข้อกล่าวหาได้ทัน ทั้งนี้โดยจะต้อง แจ้งให้ผู้ที่จะได้รับความเสียหายด้วยว่ามีพยานหลักฐานอะไรบ้างที่เป็นปฎิกษ์ต่อ เขาและรายละเอียดของพยานหลักฐานว่ามีอยู่อย่างไร ถ้าผู้วินิจฉัยไม่ปฏิบัติตามหลัก นี้ก็จะทำให้การวินิจฉัยนี้เสียไปด้วย เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะสูญเสียสิทธิไม่ต่อสู้คดีเอง

ในปัจจุบันนี้หลักการสอบสวนพิจารณาทางวินัยตาม กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ได้นำมาบังคับใช้กับข้าราชการตำรวจ โดยอนุโลมตาม มาตรา 60, 61 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ได้วางอยู่บนหลัก ความยุติธรรมตามธรรมชาติซึ่งประกอบด้วย หลักปราศจากอคติและหลักฟังความ อีกฝ่ายหนึ่งด้วยดังนี้

1) หลักปราศจากอคติ

ตามหลักเกณฑ์การสอบสวนทางวินัยตาม กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ได้กำหนดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการคัดค้านคณะกรรมการสอบสวน

ที่มีอคติหรืออาจมีอคติในคดีที่สอบสวนไว้วันข้อ 9 วรรคหนึ่ง ดังนี้

"ผู้ถูกกล่าวหาอาจคัดค้านผู้ได้รับแต่งตั้ง เป็นประธานกรรมการ กรรมการ เลขานุการ หรือผู้ช่วยเลขานุการ ซึ่งมีเหตุอันจะทำให้การสอบสวน ไม่ได้ความจริงและยุติธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ได้

(1) เป็นผู้ได้รับเห็นเหตุการณ์ในขณะที่กระทำผิดวินัยตามเรื่องที่ถูกกล่าวหา

(2) เป็นผู้มิได้ประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน

(3) เป็นผู้มิได้เหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกกล่าวหา

(4) เป็นคู่สมรสหรือญาติโดยเกี่ยวข้องเป็นบุพการี หรือผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดาและมารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดากับผู้ถูกกล่าวหา"

ยิ่งไปกว่านั้นยังกำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นคณะกรรมการ ฯลฯ เมื่อเห็นว่าตนมีเหตุที่อาจจะถูกคัดค้านได้ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น จะต้องรายงานให้ผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการทราบเพื่อให้พิจารณาเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการใหม่¹³

2) หลักฟังความอีกฝ่ายหนึ่ง

ตามหลักการสอบสวนในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ได้กำหนดหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งเป็นไปตามหลักฟังความอีกฝ่ายหนึ่งไว้ดังนี้

(1) สิทธิที่จะได้รับการแจ้งคำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน¹⁴

(2) สิทธิที่จะได้รับการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา¹⁵

¹³กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 10

¹⁴กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 6 วรรคหนึ่ง

¹⁵กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 15 วรรคหนึ่ง

(3) สิทธิที่จะได้รับการแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อ
กล่าวหา¹⁶

(4) สิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาโดยสมัครใจ¹⁷

(5) สิทธิในการอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสู้แก้
ข้อกล่าวหา¹⁸

หลักความยุติธรรมตามธรรมชาติดังกล่าวข้างต้น ซึ่งประกอบด้วย
หลักปราศจากอคติและหลักฟังความอีกฝ่ายหนึ่งนั้น เป็นที่ยอมรับของรัฐสมัยใหม่ โดย
ได้มีการนำหลักดังกล่าวมาใช้ในการสอบสวน เพื่อพิจารณาถึงโทษข้าราชการทาง
วินัยของประเทศต่าง ๆ ทั้งในประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส รวมทั้งใน
ประเทศไทยซึ่งได้มีการนำหลักนี้มาใช้ในการสอบสวน เพื่อพิจารณาถึงโทษ
ข้าราชการพลเรือนด้วยตาม กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ดังที่ได้กล่าวมา
แล้วข้างต้น

หลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนทางวินัยของข้าราชการตำรวจ

ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ (พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ
พ.ศ. 2477) ไม่ได้กำหนดหลักและวิธีการสอบสวนไว้แต่ได้มีการวางระเบียบวิธี
การสอบสวนไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่มที่ 1 ลักษณะ 1
บทที่ 3 ว่าด้วยการสอบสวนออกตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ยังได้มี
การนำกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือน พ.ศ. 2518) ในส่วนเกี่ยวกับวินัยมาอนุโลมใช้บังคับกับข้าราชการตำรวจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁶กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 15 วรรคหนึ่ง,
17 วรรคหนึ่ง

¹⁷กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 15 วรรคหนึ่ง,
15 วรรคสอง, ข้อ 17, ข้อ 20 และข้อ 23

¹⁸กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 15 วรรคหนึ่ง

ด้วย ฉะนั้นในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 จึงนำมาใช้กับข้าราชการตำรวจด้วย

การสอบสวนทางวินัยของข้าราชการตำรวจ ตามกฎหมายและระเบียบดังกล่าวข้างต้น ในปัจจุบันแบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ

- 1) กรณีความผิดทางวินัยที่ไม่ร้ายแรง
- 2) กรณีความผิดทางวินัยที่ร้ายแรง
- 3) กรณีความผิดทางวินัยที่ปรากฏชัดแจ้ง

1) กรณีความผิดทางวินัยที่ไม่ร้ายแรง

เป็นกรณีที่ข้าราชการตำรวจกระทำความผิด ซึ่งมีโทษไม่ถึงกับไล่ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ซึ่งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนไว้ แต่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวคดี เล่มที่ 1 ลักษณะที่ 1 บทที่ 3 ซึ่งใช้บังคับข้าราชการตำรวจทุกชั้นยศ

การสอบสวนทางวินัย ตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีนี้ไม่ถือว่าเป็นกฎหมายที่บังคับให้ต้องกระทำ หากมิได้กระทำจะถือว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักกฎหมายไม่ เพียงแต่เป็นระเบียบวิธีปฏิบัติงานการตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยในกรณีกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงที่กรมตำรวจกำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่สรุปได้ดังนี้

(1) การตั้งกรรมการสอบสวน

(1.1) กรณีที่ไม่ต้องตั้งกรรมการสอบสวน มีดังนี้

- (ก) กระทำผิดต่อหน้าผู้บังคับบัญชา หรือ
- (ข) ผู้กระทำผิดรับสารภาพตามข้อหา หรือ
- (ค) ข้าราชการตำรวจตั้งแต่นายดาบตำรวจ

ลงมากระทำผิดต่อหน้าข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ซึ่งอยู่ประจำกองร้อยหรือสถานีเดียวกัน

และในกรณีที่ข้าราชการตำรวจถูกกล่าวหาและจะต้องถูกลงโทษฐานกระทำผิดวินัยในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การขาดยาม หลับยาม อยู่ยามแล้วละทิ้งหน้าที่ เป็นต้น และเป็นกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหามิได้มีข้อโต้แย้งในปัญหาข้อเท็จจริงดังนี้ ผู้บังคับบัญชาสามารถลงโทษไปได้เลยโดยไม่ต้องตั้งกรรมการสอบสวนแต่อย่างใด

(1.2) นอกจากกรณีตาม (1.1) แล้ว จะต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นที่มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาตั้งที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 เป็นผู้ที่มีอำนาจตั้งกรรมการสอบสวน โดยให้มีกรรมการอย่างน้อย 3 นาย จะมีเลขานุการด้วยหรือไม่ก็ได้ โดยผู้เป็นประธานกรรมการต้องมีตำแหน่งหรือยศไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา ส่วนกรรมการอีกสองคนให้พิจารณาแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสม

(1.3) กรณีที่ผู้กล่าวหาซึ่งอยู่ในสังกัดต่างกัน ร่วมกระทำผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง ในการกระทำผิดอันเดียวกันหรือพาดพิงถึงกัน ให้ผู้บังคับบัญชาแต่ละฝ่ายแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสมเป็นกรรมการร่วมกัน ดำเนินการสอบสวนพิจารณาให้ความเห็นเสนอตรงไปยังผู้บังคับบัญชาที่ปกครองทุกหน่วยของผู้ที่กระทำผิดนั้นพิจารณาจัดการต่อไป ตัวอย่างเช่น พลตำรวจ ก เป็นข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ร่วมกับสิบตำรวจโท ข ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ นาย ค ดังนั้นทั้งกองบัญชาการตำรวจนครบาลและกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนจะต้องร่วมกันตั้งกรรมการสอบสวน แล้วส่งผลการสอบสวนไปยังกรมตำรวจ เพื่อให้อธิบดีกรมตำรวจ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการตำรวจทั้งสอง เป็นผู้วินิจฉัยความผิดและสั่งลงโทษทางวินัย แต่ถ้การสั่งแต่งตั้งกรรมการดังกล่าวแล้ว ไม่เป็นการสะดวก ก็ให้เสนอผู้บังคับบัญชาที่ปกครองทุกหน่วยนั้นเป็นผู้สั่งตั้งเอง

(1.4) คำสั่งตั้งกรรมการสอบสวนจะต้องทำเป็นหนังสือตามแบบคำสั่งของทางราชการกำหนด

- (ก) ชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา
- (ข) เรื่องที่ถูกกล่าวหา
- (ค) ชื่อและตำแหน่งของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้

เป็นคณะกรรมการสอบสวน

(1.5) ให้แจ้งคำสั่งตั้งกรรมการฯ ให้ผู้ถูกกล่าวหา

และประธานกรรมการ

(2) การคัดค้านกรรมการสอบสวน

หากปรากฏว่าคณะกรรมการมีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับกรณีที่ถูกกล่าวหาดังต่อไปนี้

(2.1) เป็นผู้ที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ในเรื่องที่สอบสวน

(2.2) เป็นผู้มีประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน

(2.3) เป็นผู้มีเหตุก่อกวนเคืองกับผู้ถูกกล่าวหา

(2.4) เป็นญาติโดยเกี่ยวข้อง เป็นบุพการีหรือผู้สืบ

สันดานหรือพี่น้องร่วมบิดาหรือมารดากับคู่กรณี

ผู้ถูกกล่าวหาอาจคัดค้านคณะกรรมการต่อประธาน

กรรมการภายใน 7 วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ หลังจากนั้นประธานกรรมการต้องส่งหนังสือดังกล่าวไปยังผู้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาสั่งการโดยด่วน

(3) การสอบสวน

(3.1) ให้นำวิธีการสอบสวนตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาชญา มาบังคับใช้โดยอนุโลมเท่าที่จะทำได้ กล่าวคือ ให้สอบสวนพยานหลักฐานของผู้กล่าวหา และให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงข้อกล่าวหาและนำพยานหลักฐานมาสู้กลับแก้ข้อหา เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการที่จะต้องค้นคว้าหาความจริงด้วยการสอบสวนพยานหลักฐานต่าง ๆ ตามความเป็นจริงและด้วยความเป็นธรรม

(3.2) ประธานกรรมการต้องพยายามเร่งรัดการ

สอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน หากไม่เสร็จขยายเวลาได้ 2 ครั้ง ๆ ละ 15 วัน หากไม่เสร็จรายงานให้ผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการทราบต่อไปทุก 15 วัน และให้ผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการเร่งรัดพร้อมเสนอผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือ

(3.3) ในระหว่างดำเนินการสอบสวน ถ้ามีการแต่งตั้งผู้ถูกกล่าวหาไปดำรงตำแหน่งนอกบังคับบัญชาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ให้

คณะกรรมการดำเนินการสอบสวนต่อไปจนเสร็จ และทำรายงานการสอบสวนเสนอผู้

สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแล้วให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาสังกัดใหม่ของผู้ถูกกล่าวหา และให้ผู้บังคับบัญชาสังกัดใหม่แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น ให้คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นใหม่ถือเอาสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการเดิมโดยไม่ต้องสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาและพยานใหม่อีก เว้นแต่จะสอบสวนเพิ่มเติมแล้วให้คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นใหม่ทาคำความเห็นเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาสั่งการต่อไป

(3.4) คณะกรรมการต้องมีอย่างน้อยเกินกว่ากึ่งจำนวน แต่ในการประชุมพิจารณาเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นคณะกรรมการต้องครบองค์คณะ และถือเสียงข้างมากในการวินิจฉัยสั่งการ

เมื่อคณะกรรมการทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้สรุปสำนวนทำรายงานเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาสั่งการต่อไป¹⁹

2) กรณีการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

หมายถึงการกระทำที่มีโทษไล่ออก ปลดออก และให้ออกจากราชการ ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน²⁰ บัญญัติไว้ว่าจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเสียก่อนทุกกรณี เว้นแต่จะเป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นกรณีความผิดปรากฏชัดแจ้ง²¹

แต่ในทางปฏิบัติของกรมตำรวจ การดำเนินการทางวินัย กรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง สำหรับข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่นายดาบตำรวจขึ้นไปจะดำเนินการตั้งกรรมการสอบสวนเสียก่อน เช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนสามัญ และการสอบสวนเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ใน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁹ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 1 บทที่ 3

²⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ,

มาตรา 86

²¹กฎ ก.พ. ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2518)

กฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน²² แต่สำหรับข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่มียศตั้งแต่จ่าสิบตำรวจลงมา และพลตำรวจ กรมตำรวจจะตั้งกรรมการสอบสวนตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี²³ และอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมตำรวจระดับผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าขึ้นไปสามารถลงโทษทางวินัยข้าราชการตำรวจที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงถึงชั้นไล่ออก ปลดออก และให้ออกจากราชการได้โดยไม่ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 เช่นเดียวกันกับข้าราชการตำรวจชั้นนายดาบตำรวจขึ้นไปและข้าราชการพลเรือนสามัญ ทั้งนี้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477²⁴ แต่เมื่อพิจารณาตามมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "การลงโทษข้าราชการพลเรือนสามัญในส่วนราชการ ซึ่งมีกฎหมายว่าด้วยวินัยโดยเฉพาะ จะลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือลงทัณฑ์หรือลงโทษตามกฎหมายนั้นอย่างใดอย่างหนึ่งตามควรแก่กรณีและพฤติการณ์ก็ได้ แต่ถ้าเป็นกรณีการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตาม

²² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ,
มาตรา 60,61

²³ ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะที่ 1
บทที่ 3

²⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 9
วรรคเจ็ด "การสั่งกรณีไล่ออก หรือปลดออก หรือให้ออกหรือพักราชการแก่พลตำรวจหรือนายสิบตำรวจ ซึ่งมีใช้ระหว่างประจำการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร หรือเสมียนพนักงานให้อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมตำรวจ ตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการตำรวจหรือเทียบเท่าขึ้นไป สั่งได้ตามเหตุที่ระบุในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน"

พระราชบัญญัตินี้" เนื่องจากตามกฎหมายระเบียบข้าราชการตำรวจ กำหนดหน้าที่
กฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน ในส่วนที่เกี่ยวกับวินัยมาใช้บังคับโดยอนุโลมกับ
ข้าราชการตำรวจด้วย²⁵ จึงมีปัญหาคือจะต้องวิเคราะห์ว่าการสั่งลงโทษข้าราชการ
ตำรวจจำลึบตำรวจลงไปให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ จะต้องดำเนินการ
การตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.
2518 ด้วยหรือไม่ ในปัญหานี้ที่ประชุมอนุกรรมการ ก.ตร. เกี่ยวกับกฎหมายและ
ระเบียบ (อนุกรรมการข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบ) ครั้งที่
2/2530 วันที่ 7 ก.ค. 2530 มีความเห็นแยกเป็น 2 ฝ่ายดังนี้

ฝ่ายที่หนึ่ง เห็นว่าอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้บังคับบัญชา
ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจที่จะสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกได้ โดยไม่ต้องดำเนินการ
การตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.
2518 ทั้งนี้โดยมีเหตุผลโดยสรุปดังนี้

(1) แต่เดิมมาก่อนมีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
ตำรวจ พ.ศ. 2521 ใช้บังคับข้าราชการตำรวจจัดเป็นข้าราชการพลเรือนประเภท
หนึ่ง การพิจารณาทางวินัยข้าราชการตำรวจต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนอยู่ในความควบคุมดูแลของ ก.พ. (คณะกรรมการข้าราชการ
พลเรือน) แต่เนื่องจากข้าราชการตำรวจมีลักษณะแตกต่างกับข้าราชการพลเรือน
ทั่วไป เพราะเป็นกองกำลังอยู่รวมกันเป็นหมวดหมู่ มีอาวุธประจำหน่วย มีการ
ปกครองบังคับบัญชาตลอดหลันตามลำดับตำแหน่ง ชั้นยศ การปกครองบังคับบัญชา การ
รักษาวินัย จึงจำเป็นต้องเข้มงวดกวดขัน และให้อำนาจผู้บังคับบัญชาที่จะสั่งลงโทษผู้
กระทำผิดวินัยได้โดยเด็ดขาด รุนแรง เพื่อให้สามารถควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่
ในคำสั่งและระเบียบวินัย ฉะนั้นจึงได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช

²⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ,

2477 กำหนดการลงทัณฑ์ทางวินัยข้าราชการตำรวจไว้โดยเฉพาะแตกต่างไปจากที่ กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ให้นำอำนาจผู้บังคับบัญชาที่จะ สั่งลงทัณฑ์ ข้าราชการตำรวจได้อย่างเฉียบขาดรวดเร็ว เช่น จะสั่งลงทัณฑ์โดยไม่ต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนก่อนก็ได้ ในกรณีที่ตำรวจก่อการกบฏหรือละทิ้งหน้าที่ ให้นำอำนาจผู้บังคับบัญชาที่จะใช้อาวุธหรือกำลังบังคับเพื่อปราบปรามหรือเพื่อให้กลับ เข้าปฏิบัติหน้าที่ได้ในระหว่างสอบสวน เพื่อการลงทัณฑ์ ถ้ามีความจำเป็นผู้บังคับ บัญชามีอำนาจกักตัวผู้ได้บังคับบัญชาไว้ได้เท่าที่จำเป็นเพื่อการสอบสวน เป็นต้น (ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477 มาตรา 6 และมาตรา 9 ทวิ)

ด้วยเหตุดังกล่าว พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือนทุกฉบับ จึงมีบทบัญญัติยกเว้นสำหรับข้าราชการตำรวจให้พระราชบัญญัติว่า ด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477 มาใช้บังคับในการรักษาวินัยของข้าราชการ ตำรวจได้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันก็ได้บัญญัติยกเว้นไว้ในมาตรา 111 ดังนี้ "ภายใต้ บังคับมาตรา 111 ทวิ การกำหนดตำแหน่ง . . . วินัยและการรักษาวินัย การออก จากราชการ การร้องทุกข์และการอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจ ให้เป็นไปตาม ลักษณะ 3 เว้นแต่กระทรวงเจ้าสังกัดจะได้ทำความตกลงกับ ก.พ. กำหนดการ ดังกล่าวเป็นอย่างอื่น แล้วรายงานคณะรัฐมนตรีในความกราบบังคมทูลเพื่อทรงตรา เป็นพระราชกฤษฎีกา หรือกฎหมายว่าด้วยการนั้นบัญญัติเป็นอย่างอื่น" ฉะนั้น เมื่อ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477 ได้บัญญัติเกี่ยวกับวินัยและการ รักษาวินัยไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะอย่างไรแล้ว ก็ย่อมนำมาใช้บังคับได้เป็นข้อยกเว้น ไม่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

(2) การสั่งลงทัณฑ์ ไล่ออก ปลดออก ให้ออก หรือพัก ราชการข้าราชการตำรวจชั้นพลตำรวจหรือนายสิบตำรวจ (หมายถึงจำสิบตำรวจลง มา) อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้บัญชาการหรือเทียบเท่า ซึ่งได้รับมอบหมายจากอธิบดี กรมตำรวจย่อมมีอำนาจสั่งได้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477 โดยเพียงแต่อาศัยเหตุตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. 2518 เท่านั้น ไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบ

ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 86 และมาตรา 86 ทวิ แต่อย่างไรก็ตาม เพราะหากจะแปลความว่า ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยข้าราชการ พุทธศักราช 2477 เป็นเพียงเจ้าหน้าที่อาจอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ได้รับมอบหมายสั่งได้ เท่านั้น โดยจะต้องดำเนินการที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ให้ครบถ้วนด้วยแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยข้าราชการ พุทธศักราช 2477 ให้อำนาจอธิบดีกรมตำรวจไว้ เพราะตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ก็ให้อำนาจอธิบดีกรมตำรวจสั่งได้อยู่แล้ว และถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 91 จะบัญญัติไว้ว่า "การลงโทษข้าราชการพลเรือนสามัญในส่วนราชการ ซึ่งมีกฎหมายว่าด้วยวินัยโดยเฉพาะจะลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือลงทัณฑ์หรือลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยวินัยนั้น อย่างไม่อย่างหนึ่งตามควรแก่กรณีและพฤติการณ์ก็ได้ แต่ถ้าเป็นกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้" ก็ตามแต่ความในมาตรานี้เป็นบทบังคับสำหรับข้าราชการพลเรือนทั่วไป และเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 111 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นบทยกเว้นสำหรับข้าราชการตำรวจ โดยเฉพาะดังกล่าวข้างต้น ตามมาตรา 91 นี้ ย่อมหมายความว่า หากไม่มีกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น จึงต้องปฏิบัติตามมาตรา 91 นี้เท่านั้น เช่น กรณีสั่งไล่ออก ปลดออก ให้ออก พักราชการข้าราชการตำรวจ ตั้งแต่นายดาบตำรวจชั้นโบ ซึ่งไม่อยู่ในช้อยกเว้นให้อธิบดีกรมตำรวจสั่งได้เป็นพิเศษตามมาตรา 9 จึงต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

อนึ่ง แต่เดิมมาก่อนพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยข้าราชการตำรวจอยู่ในความควบคุมดูแลของ ก.พ. เมื่อข้าราชการตำรวจตั้งแต่จ่าสิบตำรวจลงมา กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรมตำรวจก็ได้ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยข้าราชการ พุทธศักราช 2477 มาตรา 9 ดังกล่าว สั่งไล่ออก ปลดออก ให้ออกและพักราชการตลอดมา โดยเพียงแต่ตั้งกรรมการสอบสวนตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีเท่านั้น มิได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พ.ศ. 2518 แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อสั่งแล้วก็ได้รับรายงาน ก.พ. ตามระเบียบ ซึ่ง ก.พ. ก็ไม่เคยทักท้วง อันเท่ากับเป็นการยอมรับว่ากรมตำรวจได้ปฏิบัติถูกต้องแล้ว

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจุบันนี้มีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ใช้บังคับแล้ว ข้าราชการตำรวจจึงมิได้มีฐานะเป็นข้าราชการพลเรือน และไม่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 อีกต่อไป โดยที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 45 บัญญัติไว้ว่า "วินัยและการรักษาวินัยให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ" ฉะนั้น การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจ จึงต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจเป็นหลัก และเนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจพุทธศักราช 2477 ยังมิได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ จึงได้มีบทเฉพาะกาลตามมาตรา 61 ให้นำบทบัญญัติในหมวด 4 หมวด 5 และหมวด 7 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาใช้บังคับโดยอนุโลม เพื่อเสริมในส่วนที่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477 มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะเท่านั้น

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าการสั่งลงโทษข้าราชการตำรวจตั้งแต่จำลึบตำรวจลงไปห้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ควรจะต้องดำเนินการตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ทั้งนี้โดยมีเหตุผลสรุปได้ดังนี้

ได้ตรวจทานพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนทุกฉบับที่ใช้บังคับควบคู่กันไปกับพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมแล้ว เห็นว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 มีบทบัญญัติที่ชี้ให้เห็นว่า ความในมาตรา 9 วรรคเจ็ดแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2495 ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันมานานว่า ให้อำนาจอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมตำรวจตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการตำรวจหรือเทียบเท่าขึ้นไปในอันที่จะสั่งไล่ออก ปลดออก ให้ออกแก่ พลตำรวจหรือนายสิบตำรวจซึ่งมิได้อยู่ระหว่างประจำการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารหรือ เสมียนพนักงานได้โดยไม่ต้องดำเนินการทางวินัยตามวิธีการที่กำหนดไว้ใน

กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยก่อนที่จะสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการนั้นถูกยกเลิกไปแล้วโดยปริยาย ทั้งนี้เพราะพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 ได้บัญญัติไว้ในลักษณะ 8 ว่าด้วยข้าราชการตำรวจ ดังนี้ "การบรรจุ การเลื่อนเงินเดือน การโอน การแต่งตั้ง การสอบสวน การรักษาวินัย และการออกจากราชการของข้าราชการตำรวจ ให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้เป็นพิเศษ" แต่พระราชกฤษฎีกากำหนดอัตราเงินเดือน กำหนดคุณสมบัติ พื้นความรู้ วิธีคัดเลือก วิธีสอบคัดเลือก การบรรจุการเลื่อนเงินเดือน การแต่งตั้ง และการออกจากราชการของข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2500 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 มิได้กำหนดเรื่องการสอบสวนและการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจไว้เป็นพิเศษ กรณีจึงต้องนำบทบัญญัติในลักษณะ 4 ว่าด้วยวินัยข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับแก่ข้าราชการตำรวจทุกชั้นโดยไม่มีข้อยกเว้น กล่าวคือ อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมตำรวจตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการตำรวจหรือเทียบเท่าขึ้นไป จะสั่งลงโทษ ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการตำรวจทุกชั้นได้ ก็ต่อเมื่อได้มีการดำเนินการทางวินัยตามวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 แล้ว เช่นต้องแต่งตั้งคณะกรรมการอย่างน้อย 3 คน เพื่อทำการสอบสวนทางวินัยก่อนและการสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ อ.ก.พ. ภาค แล้วแต่กรณี เห็นสมควรให้ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ เห็นได้ว่าบทบัญญัติมาตรา 9 วรรคเจ็ด แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2495 ที่เคยให้อำนาจอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมตำรวจตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการตำรวจหรือเทียบเท่าขึ้นไปในอันที่จะสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการแก่พลตำรวจหรือนายสิบตำรวจ ซึ่งมีได้อยู่ระหว่างประการคามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารหรือเสมียนพนักงาน ได้โดยลำพังนั้นเป็นบทบัญญัติที่ขัดกับลักษณะ 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 และ เมื่อกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจเฉพาะในส่วนที่เป็นปัญหา

นี้ขัดกับบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน บทบัญญัติมาตรา 9
วรรคเจ็ด ที่กล่าวถึงข้างต้น จึงถูกยกเลิกไปแล้วโดยปริยายตามนัย มาตรา 3 แห่ง
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 ซึ่งบัญญัติว่า "ให้ยกเลิก
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2495 และกฎหมายอื่นซึ่งมีบัญญัติ
ไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

ในการประชุม ก.ตร. ครั้งที่ 17/2530 เมื่อวันที่ 16
ธันวาคม 2530 มีมติให้หาหรือปัญหานี้ไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา ขณะนี้อยู่ระหว่าง
การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของฝ่ายที่สอง ทั้งนี้เพราะตามที่
ฝ่ายที่ 1 กล่าวอ้างว่าตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ.
2477 เป็นบทยกเว้นหลักทั่วไปในการสอบสวนในความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามที่
บัญญัติไว้ในกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน กล่าวคือในกรณี ข้าราชการตำรวจ
ชั้นจ่าสิบตำรวจลงมา ให้อำนาจอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย สั่งการลง
โทษทางวินัยได้โดยไม่ต้องดำเนินการสอบสวนทางวินัย ตามกฎหมายระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่ากฎหมายเพียงแต่บัญญัติให้อำนาจ
อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่งลงโทษเท่านั้น มิได้บัญญัติไว้
แจ้งชัดว่าไม่ต้องดำเนินการสอบสวนตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนด้วย
เมื่อได้ตรวจทานกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่ในขณะนั้น คือ พระราช
บัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2476 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงฯ
เท่านั้น ที่เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษข้าราชการถึงออกจากราชการ ดังนั้นตามมาตรา
9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 อาจจะบัญญัติไว้เพื่อเป็นข้อยก
เว้นให้อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสามารถลงโทษได้โดยไม่ต้องให้
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้สั่ง เพื่อการดำเนินการลงโทษเป็นไปโดย
รวดเร็ว

ต่อมาเมื่อได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือน พ.ศ. 2497 ในลักษณะ 8 แห่งบทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติไว้ชัดว่า "การ
รักษาวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการตำรวจ" ให้เป็นไปตามพระราช
บัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ดังกล่าว กฎหมายฉบับใดที่ขัดหรือแย้ง พระราช

บัญญัติฉบับดังกล่าวให้ยกเลิกเสีย ตั้งนั้นตั้งแต่ พ.ศ. 2497 เป็นต้นมา การลงโทษทางวินัยข้าราชการตำรวจในการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจึงต้องดำเนินการสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนในทุกระยะ แม้ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 จะได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ตามมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ได้บัญญัติไว้ชัดว่า "ในล้นราชการใดมีกฎหมายว่าด้วยวินัยโดยเฉพาะจะลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือลงทัณฑ์หรือลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยวินัยนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเป็นกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518" แม้ทางฝ่ายที่ 1 จะอ้างว่าตามมาตรา 111 แห่งพระราชบัญญัติว่าระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งบัญญัติว่า "... วินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการการร้องทุกข์ และการอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจให้เป็นไปตามลักษณะ 3 เว้นแต่กระทรวงเจ้าสังกัดจะได้ทำความตกลงกับ ก.พ. กำหนดการดังกล่าวเป็นอย่างอื่นแล้วรายงานคณะรัฐมนตรีให้ความทราบบังคมทูล เมื่อทรงตราเป็นพระราชกฤษฎีกาหรือมีกฎหมายว่าด้วยการนั้นบัญญัติเป็นอย่างอื่น" เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 91 กล่าวคือ หากไม่มีกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจบัญญัติเป็นอย่างอื่น จึงต้องปฏิบัติตามมาตรา 91 แต่เมื่อศึกษากฎหมายในมาตรา 111 นี้ ให้ถ่องแท้แล้วจะเห็นว่าถ้อยคำว่า "หรือมีกฎหมายว่าด้วยการนั้นบัญญัติเป็นอย่างอื่น" มิได้หมายถึงกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลดังนี้

(1) การดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกา เพื่อกำหนดเรื่องวินัยและการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจให้แตกต่างไปจากข้าราชการพลเรือนมีกฎหมายว่าด้วยการนั้นบัญญัติเป็นอย่างอื่น (การตรากฎหมายเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจ) จะต้องดำเนินการภายหลังที่กระทรวงมหาดไทยได้ทำความตกลงกับ ก.พ. แล้ว ซึ่งก็หมายถึงจะต้องดำเนินการภายหลังที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มีผลใช้บังคับแล้ว

(2) เนื่องจากในขณะที่มีการบัญญัติพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ได้มีการใช้บังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 แล้ว ดังนั้นหากกฎหมายต้องการให้ถ้อยคำว่า "กฎหมายว่าด้วยการนั้น

บัญญัติเป็นอย่างอื่น" หมายถึง พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 แล้วก็ควรบัญญัติไว้ว่า "ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ..."

และในปัจจุบันบทบัญญัติในมาตรา 111 นี้ ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2521 เนื่องจากได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 โดยถือว่าข้าราชการตำรวจไม่ใช่ข้าราชการพลเรือนสามัญอีกต่อไปแล้ว แต่ได้บัญญัติให้ในกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน ในส่วนที่เกี่ยวกับวินัย หมวดที่ 4, 5 และ 7 มาใช้บังคับกับข้าราชการตำรวจด้วยโดยอนุโลม เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการสอบสวนการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงไว้ จึงต้องนำหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้นในปัจจุบัน หากข้าราชการตำรวจไม่ว่าชั้นยศใดถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจจะต้องตั้งกรรมการสอบสวนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ในทางกลับกันหากจะตีความตามความเห็นของฝ่ายที่ 1 จะเห็นได้ชัดว่าข้าราชการตำรวจชั้นจ่าสิบตำรวจลงมา ได้รับหลักประกันสิทธิในการที่จะถูกลงโทษทางวินัยไม่ทัดเทียมกับข้าราชการตำรวจชั้นนายดาบตำรวจขึ้นไป ทั้งนี้เพราะหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ ที่ บทที่ 3 ว่าด้วยการสอบสวน ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการสอบสวน ซึ่งตั้งอยู่บนหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ (หลักปราศจากอคติและหลักฟังความอีกฝ่ายหนึ่ง) กล่าวคือให้โอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสนในการต่อสู้แก้ข้อกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังไม่มีกระบวนการที่จะต้องผ่านการกลั่นกรองโดยองค์การกลางบริหารงานบุคคล (อ.ก.พ. และ ก.ตร.) เสียก่อน ดังเช่นการสอบสวนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 86 และกฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) จึงเป็นการเหลื่อมล้ำระหว่างกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ

นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสามารถเลือกปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจหรือกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน สำหรับข้าราชการตำรวจชั้นจ่าสิบตำรวจลงมา ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด

ซึ่งทำให้เกิดความไม่ทัดเทียมกันระหว่างข้าราชการตำรวจที่กระทำความผิดอย่างเดียวกัน แต่ได้รับหลักประกันสิทธิที่แตกต่างกัน

เหตุผลอีกประการหากได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงรากฐานของกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจแล้วจะเห็นได้ว่ากฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจมีที่มาจากกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร (พ.ศ. 2476) และกฎอาญาฐานละเมิดวินัยตำรวจ ซึ่งตามแนวความคิดเกี่ยวกับการลงทัณฑ์ทางวินัยว่าต้องการความเด็ดขาด หนักแน่น และเพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชาดังเช่นที่ฝ่ายที่หนึ่งได้กล่าวอ้าง แต่จะเห็นได้ว่าทัณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายทั้งสองฉบับเป็นทัณฑ์ที่ใช้กับข้าราชการตำรวจหรือทหารเท่านั้น ไม่รวมถึงโทษตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวมีเจตนารมณ์ให้ลงทัณฑ์ทางวินัยอย่างเด็ดขาดและหนักแน่น เฉพาะทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจโดยเฉพาะเท่านั้น ไม่ได้หมายความรวมถึงโทษทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนด้วย ดังนั้นการลงโทษทางวินัยตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน จึงต้องดำเนินการสอบสวนไปตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน

ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความและการบังคับใช้กฎหมาย จึงเห็นควรที่จะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนทางวินัยไว้ให้เป็นการแน่ชัด ดังเช่นกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน และควรจะใช้บังคับกับข้าราชการทุกชั้นยศ และเป็นไปแนวเดียวกัน ทั้งนี้เพราะการลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยควรพิจารณาจากพฤติการณ์ในการกระทำผิดและองค์ประกอบแห่งความผิด มิใช่พิจารณาจากชั้นยศของผู้กระทำผิด

สำหรับกรณีข้าราชการตำรวจชั้นนายดาบตำรวจชั้นไป มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงนั้น ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณา เพื่อให้ได้ความจริงและยุติธรรมไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องนำหลักเกณฑ์ และวิธีการในบทบัญญัติ มาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาบังคับใช้โดยอนุโลม โดยให้ดำเนินการสอบสวนไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการการตามที่กำหนดไว้ใน กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 พ.ศ. 2528 เว้นแต่กรณีที่เข้าข่ายตามที่กฎ

หมายความว่าในวันไว้²⁶ ไม่ต้องทำการสอบสวนคือ

(1) กรณีการกระทำความผิดซึ่งเป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ตามที่กำหนดไว้ใน กฎ ก.พ. ดังนี้²⁷

(ก) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือได้รับโทษหนักกว่าจำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(ข) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุอันควร หรือเห็นว่ามีพฤติการณ์อันแสดงว่าเป็นความจริงไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(2) กรณีที่ผู้กระทำผิดให้ถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาหรือต่อคณะกรรมการสอบสวน

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวน ตามที่บัญญัติไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มีรายละเอียดดังนี้

(1) การตั้งกรรมการสอบสวน

ตามที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 กำหนดไว้ในกรณีที่ข้าราชการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจะต้องตั้งกรรมการสอบสวน ในการที่จะตั้งกรรมการจะต้องกล่าวถึง ผู้มีอำนาจแต่งตั้ง

²⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ,

มาตรา 87

²⁷กฎ ก.พ. ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2518) ว่าด้วยความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง

กรรมการสอบสวน คำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน และการแจ้งคำสั่งตั้งกรรมการ
ให้ประธานกรรมการและผู้ถูกกล่าวหาทราบ

(1.1) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งกรรมการสอบสวน

ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 86 หมายถึง

(ก) นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล

สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ดำรงตำแหน่งทุกระดับในทุกกระทรวง ทบวง กรม
ซึ่งรวมถึงข้าราชการตำรวจด้วย

(ข) ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ ตามมาตรา 44 แห่ง
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 สำหรับกรณีข้าราชการ
ตำรวจ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 61
กำหนดให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 26 เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 44 แห่ง
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ในกรณีดังกล่าวนี้คือ

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สำหรับข้าราชการตำแหน่งผู้บัญชาการหรือเทียบผู้บัญชาการขึ้นไป

- อธิบดีกรมตำรวจ สำหรับข้าราชการ

ตำรวจตำแหน่งรองผู้บัญชาการลงมา

(ค) ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับข้าราชการ
ตำรวจตำแหน่งสารวัตรหรือเทียบสารวัตรลงมาถึงลูกแถวในราชการบริหารส่วน
ภูมิภาค²⁸

(ง) รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวง

²⁸พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521, มาตรา 39

บัญญัติให้ผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและลงโทษทาง
วินัยข้าราชการตำรวจตำแหน่งสารวัตรหรือเทียบสารวัตรลงมาถึงลูกแถว ในราช
การบริหารส่วนภูมิภาคของกรมตำรวจ

มหาดไทยหรืออธิบดีกรมตำรวจ แล้วแต่กรณีซึ่งมีตำแหน่งเหนือผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยหรือสั่งให้ออกจากราชการ (ในกรณีที่ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษทางวินัย) เห็นว่า กรณีที่การสั่งลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยหรือสั่งให้ออกจากราชการไปแล้วนั้น เป็นกรณีการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและยังไม่มี การตั้งคณะกรรมการสอบสวน ตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ก็มีอำนาจสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนตามมาตรา 86 นี้ได้อีก²⁹

ตัวอย่างเช่น

สืบตำรวจเอก ก. ต้องหาคดีอาชญากรรมทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุที่ได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ ทางคดีศาลพิพากษาจำคุก 1 เดือน และปรับ 750 บาทโทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี ทางวินัยผู้บัญชาการตำรวจนครบาลสั่งตั้งกรรมการสอบสวน ตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 1 บทที่ 3 ข้อ 2 และมีคำสั่งลงทัณฑ์กักขังไว้มีกำหนด 60 วัน

ต่อมากรมตำรวจพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นการกดขี่หรือข่มเหงราษฎรอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จึงสั่งตั้งกรรมการสอบสวนใหม่ ตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 แล้วเสนอเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยนำเข้าสู่ที่ประชุม อ.ก.พ. กระทรวงฯ (อนุกรรมการข้าราชการพลเรือนกระทรวงมหาดไทย) พิจารณา อ.ก.พ. กระทรวงฯ มีมติไล่สืบตำรวจเอก ก. ออกจากราชการ กรมตำรวจจึงมีคำสั่งไล่สืบตำรวจเอก ก. ออกจากราชการตามมติ อ.ก.พ. กระทรวงฯ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁹พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 92

(จ) ผู้รักษาการในตำแหน่งหรือรักษาราชการแทนหรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจในการสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน³⁰ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนที่ออกโดยผู้ที่ไม่มียอำนาจนั้นเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ต่อมาภายหลังผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ จะรับรองหรืออนุมัติการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนที่ไม่ชอบดังกล่าวก็ไม่ทำให้คำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายขึ้นมาได้³¹ ดังนั้น คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนที่ไม่ชอบย่อมมีผลเท่ากับไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นมาเลย การสอบสวนคดีที่คณะกรรมการสอบสวนทำขึ้นจึงนำมาใช้บังคับไม่ได้ กล่าวคือ ส่วนของการสอบสวนนั้นเสียไปทั้งหมด ต้องดำเนินการสอบสวนใหม่

สำหรับผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการตำรวจในกรณีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 86 บัญญัติให้เป็นอำนาจของผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน แต่ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุข้าราชการตำรวจนั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ซึ่งแตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 61 จึงกำหนดให้อำนาจของผู้สั่งบรรจุตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้มีอำนาจตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 แต่ปรากฏว่าตามมาตรา 26 ดังกล่าวนี้นั้นไม่ได้บัญญัติถึงอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดไว้ด้วย จึงมีปัญหากว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁰ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 ก.ย. 2515 และตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521, มาตรา 28.

³¹สำนักงาน ก.พ., "หนังสือที่ สร.0903/61228 คอบข้อหารือของกระทรวงเกษตร", 13 ตุลาคม 2509

ผู้ว่าราชการจังหวัดจะมีอำนาจแต่งตั้งกรรมการสอบสวนข้าราชการตำรวจในความผิดวินัยอย่างร้ายแรงด้วยหรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ได้บัญญัติให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจตั้งกรรมการสอบสวนและลงโทษข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่าสารวัตรลงมา (ไม่รวมถึงตำแหน่งสารวัตรใหญ่ด้วย) ซึ่งสังกัดในราชการบริหารส่วนภูมิภาคได้ ฉะนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงมีอำนาจตามมาตรา 39 นี้ ตั้งกรรมการสอบสวนข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรลงมาในความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ได้³² ซึ่งในทางปฏิบัติผู้ว่าราชการจังหวัดได้อาศัยอำนาจตามมาตรา 39 นี้ ตั้งกรรมการสอบสวนข้าราชการตำรวจชั้นสารวัตรลงมาในจังหวัด ตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 เสมอมา แต่เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการตีความกฎหมาย จึงเห็นควรแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 โดยกำหนดผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนในความผิดวินัยอย่างร้ายแรงไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ เพราะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎหมายระเบียบข้าราชการตำรวจนั้นได้บัญญัติไว้แตกต่างกัน การนำมาบังคับใช้โดยอนุโลมจึงเกิดปัญหาในการบังคับใช้ดังกล่าวข้างต้น

(1.2) คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ตามกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 5 กำหนดให้ทาสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ตามแบบ สว.1 ท้าย กฎ ก.พ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³²สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ที่ สร.0601/32 ตอบข้อหารือกระทรวงมหาดไทยเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาฝ่ายตำรวจ และผู้ว่าราชการจังหวัด ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521, 8 มกราคม 2522.

โดยได้กำหนดเนื้อหาสาระสำคัญที่จะต้องมีความสั 3 ประการ คือ

- (ก) ชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา
- (ข) เรื่องที่กล่าวหา
- (ค) ชื่อและตำแหน่งของผู้ได้รับแต่งตั้ง เป็นคณะ

กรรมการสอบสวน³³

เรื่องที่กล่าวหา คือ เรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือข้อเท็จจริงอันเป็นมูลแห่งการสอบสวน แต่มีใช้ฐานหรือมาตรฐานความผิด (ข้อกล่าวหา) ฉะนั้น ในการตั้งเรื่องกล่าวหาในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจึงควรระบุแต่เพียงเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดเท่านั้น ไม่ควรระบุฐานหรือมาตรฐานความผิดที่กำหนดไว้ ถ้าสอบสวนพิจารณาเกินกว่านั้นจะเกิดปัญหาว่าเป็นการพิจารณาลงโทษในเรื่องอื่นที่มีใช้เรื่องที่ทำให้สอบสวน

(1.3) การแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

เมื่อได้มีการสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งส่งสำเนาคำสั่งให้ด้วย เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าตนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างไรร้ายแรงแล้วในเรื่องใด จะได้มีเวลาเตรียมตัวให้การหรือหาพยานหลักฐานมาสู้คดีต่อผู้กระทำความผิดดังกล่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร

³³กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 4 วรรคท้าย "การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสอบสวนไม่กระทบกระเทือนถึงฐานะการเป็นประธานกรรมการ กรรมการ เลขานุการ หรือผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการสอบสวน ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้การสอบสวนต้องหยุดชะงัก"

ในกรณีที่มีปัญหา ไม่อาจแจ้งให้ทราบได้หรือผู้ถูก

ถูกกล่าวหาไม่ยอมรับทราบคำสั่งให้ดำเนินการปิดสำเนาคำสั่งไว้ ณ ที่ทำการของผู้ถูกกล่าวหา และให้มีหนังสือแจ้งพร้อมทั้งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ และเมื่อล่วงพ้น 10 วัน นับแต่วันที่ได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว³⁴ ทั้งนี้เพื่อมิให้มีการโต้แย้งในภายหลังว่าไม่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ทั้งนี้ตาม กฎ ก.พ.ฉบับเดิมมิได้กำหนดหลักการนี้ไว้ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นมา จึงได้มีการแก้ไขในเรื่องนี้ดังกล่าวขึ้น

หลังจากนั้นให้ส่งสำเนาคำสั่งไปที่คณะกรรมการสอบสวนแต่ละคนทราบ พร้อมทั้งส่งเรื่องที่ถูกกล่าวหาทั้งหมด และหลักฐานการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไปที่ประธานกรรมการ เพื่อดำเนินการต่อไป สำหรับประธานกรรมการทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวันใดให้บันทึกวันรับทราบคำสั่ง เป็นหลักฐานรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย³⁵

กรณีนี้เป็นหลักการใหม่ที่กำหนดให้ผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสอบสวนทราบทุกคนเพื่อความรวดเร็ว ต่างกับหลักการเดิมที่กำหนดให้ประธานเป็นผู้แจ้ง ส่วนการที่ให้ประธานกรรมการบันทึกรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเป็นหลักฐานไว้ในสำนวนก็เพื่อประโยชน์ในการเริ่มต้นนับเวลาตามกำหนดเวลารวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา

³⁴กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 6 วรรคหนึ่ง

³⁵กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 6 วรรคสอง

ไว้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบ³⁶

(1.4) คณะกรรมการ

ในข้อนี้จะกล่าวถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการ เช่น องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวน การคัดค้านกรรมการสอบสวน การเปลี่ยนตัวกรรมการหรือเลขานุการและฐานะและอำนาจหน้าที่ของกรรมการสอบสวน

(1.4.1) องค์ประกอบและคุณสมบัติของ

คณะกรรมการสอบสวน

องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวน ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการอีกอย่างละ 2 คน เลขานุการ 1 คน โดยเลขานุการจะให้เป็นกรรมการสอบสวนด้วยก็ได้ และในกรณีที่มีความจำเป็นจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการอีกคนหนึ่งก็ได้ โดยให้แต่งตั้งจากข้าราชการประจำ³⁷

- คุณสมบัติของกรรมการสอบสวน มี

ดังนี้

(ก) จะต้องเป็นข้าราชการประจำ โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นข้าราชการพลเรือนเท่านั้น ข้าราชการตำรวจ ทหาร ตุลาการ อัยการ ก็เป็นกรรมการสอบสวนได้ ส่วนข้าราชการเมืองหรือผู้ซึ่งรับบำเหน็จบำนาญ หรือที่เรียกกันว่าข้าราชการบำนาญไม่ใช่ข้าราชการประจำ จึงเป็นคณะกรรมการไม่ได้

³⁶กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 13

³⁷กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 14

ตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับเดิม กำหนดไว้เฉพาะให้เป็นข้าราชการเท่านั้น ดังนั้น ข้าราชการเมืองจึงเป็นคณะกรรมการสอบสวนได้ ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่าจะมีการใช้อิทธิพลทางการเมืองเข้ามาแทรกแซงการสอบสวน อันเป็นผลให้การสอบสวนเกิดความอคติหรือไม่ ยุติธรรม จึงได้มีการแก้ไขกฎหมาย ก.พ. ดังกล่าว

(ข) ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งและระดับไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา หรือในกรณีที่ตั้งข้าราชการประจำประเภทอื่น เช่น ทหาร ตำรวจ ผู้พิพากษา หรืออัยการ เป็นประธานกรรมการจะต้องเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา ข้อนี้จำกัดเฉพาะประธานกรรมการคนเดียว ส่วนกรรมการอื่นนั้นไม่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น จึงอาจมีตำแหน่งสูงกว่าหรือต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหาก็ได้

(ค) คณะกรรมการสอบสวนต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกรหรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยหรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย เป็นกรรมการสอบสวนอย่างน้อย 1 คน

สำหรับผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยนั้น หมายถึง ผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย ซึ่งสำนักงาน ก.พ. ได้จัดขึ้นหรือหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยของสำนักงาน ก.พ. ซึ่งส่วนราชการอื่น ๆ นำหลักสูตรไปจัดฝึกอบรมเอง หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยของส่วนราชการที่ ก.พ. ได้พิจารณารับรองหลักสูตรนั้นแล้ว

สำหรับผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัยนั้น ก.พ. ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ข้าราชการซึ่งผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาเห็นว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะสอบสวนในเรื่องที่กล่าวหาได้อย่างถูกต้อง และเป็นธรรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนความผิดทางวินัยของข้าราชการอยู่เสมอ หรือเป็นผู้ที่เคยทำหน้าที่ตรวจสอบความผิดทางวินัยของข้าราชการ และเสนอความเห็นเพื่อประกอบการ

พิจารณาสั่งการลงโทษมาแล้ว เป็นต้น³⁸

สำหรับกรมตำรวจ ถือหลักว่า

- (1) ต้องเป็นผู้เคยดำรงตำแหน่ง
ที่มีหน้าที่ตรวจพิจารณาสำนวนการสอบสวนทางวินัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ
- (2) เคยได้รับการแต่งตั้งให้
เป็นกรรมการสอบสวนทางวินัยมาก่อน³⁹

ผู้เขียนเห็นว่า ตามที่ ก.พ. ได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย โดยให้อำนาจผู้สั่งตั้งกรรมการใช้ดุลพินิจในการคัดเลือกบุคคลเป็นกรรมการตามคุณสมบัติในข้อนี้ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะทำให้คุณสมบัติในข้อที่ว่ากรรมการต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมายหรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยจะ ไม่มีความหมาย เพราะผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสามารถใช้ในคุณสมบัติในข้อนี้ได้เสมอ ซึ่งเท่ากับว่าข้าราชการทุกคนสามารถเป็นกรรมการได้ ถ้าหากผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับนี้ถือเอาคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวนเป็นเรื่องสำคัญถึงขนาดกำหนดว่าถ้ากรรมการไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ดังกล่าว การสอบสวนนั้นจะเสียไป ฉะนั้น ตามคุณสมบัติข้อนี้กรรมการควรที่จะเป็นผู้มีประสบการณ์ ด้านการดำเนินการทางวินัยจริง ๆ

³⁸สำนักงาน ก.พ., "หนังสือที่ นร 0611/ว.6 เรื่อง คุณสมบัติของกรรมการสอบสวน", 28 กรกฎาคม 2529.

³⁹กรมตำรวจ, หนังสือที่ 0603.4/3136 เรื่อง คุณสมบัติของกรรมการสอบสวนและการเสนอชื่อกรรมการสอบสวน, 1 เมษายน 2530.

ในการแต่งตั้งข้าราชการในสังกัด
กระทรวงอื่นเป็นกรรมการสอบสวนนั้นตามมติคณะรัฐมนตรีตามนัยหนังสือกรมเลขา-
ธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว.178/2492 ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2492 ให้ตกลงกับ
กระทรวงเจ้าสังกัดของข้าราชการผู้นั้นเสียก่อน เมื่อกระทรวงเจ้าสังกัดไม่ขัดข้อง
แล้วจึงให้แต่งตั้งเป็นกรรมการได้

(1.4.2) การคัดค้านคณะกรรมการสอบสวน

การคัดค้านคณะกรรมการสอบสวน

เป็นเรื่องที่คณะกรรมการสอบสวนผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องที่ตนเองจะทำการสอบสวน
นั้น ไม่มีสิทธิที่จะเข้าทำการสอบสวนในเรื่องดังกล่าวได้อันเป็นไปตามหลักปราศจาก
อคติ ซึ่งรายละเอียดของการมีส่วนได้เสียในเรื่องที่ทำการสอบสวนอันเป็นเหตุ
แห่งการคัดค้านคณะกรรมการมีรายละเอียดดังนี้⁴⁰

(ก) เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ขณะ

กระทำผิดวินัยตามเรื่องที่กำลังหา หมายถึง รู้เห็นขณะเกิดเหตุ ไม่ใช่รู้ภายหลัง เช่น
หลังจากเกิดเหตุแล้ว มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงไปตรวจสอบ
ค้นหาข้อเท็จจริง ได้ไปรู้เห็นหลักฐานต่าง ๆ ดังนี้ กรรมการหรือผู้สืบสวนจึงไม่ใช่
เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ขณะกระทำผิดวินัย⁴¹

(ข) เป็นผู้มิประโชชน์ได้เสียใน

เรื่องที่สอบสวน กล่าวคือ ต้องเป็นประโยชน์ได้เสียเฉพาะแต่เรื่องที่สอบสวนเท่านั้น
ประโยชน์ได้เสียในเรื่องอื่นนอกจากเรื่องที่สอบสวนจะนำมาเป็นเหตุคัดค้านไม่ได้

⁴⁰กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 9 วรรคหนึ่ง

⁴¹ชนะ อินสว่าง, "การดำเนินการทางวินัย ตาม พ.ร.บ. ข้าราชการ
พลเรือน พ.ศ.2518", เอกสารการสัมมนาเรื่อง การดำเนินการทางวินัยของข้าราชการ
ราชการตำรวจ" เสนอที่กรมตำรวจ ระหว่างวันที่ 7-9 มีนาคม 2531, หน้า 28
(อัดสำเนา)

ประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน เช่น กรรมการสอบสวนอาจเป็นผู้มีส่วนร่วม
กระทำผิดกับผู้ถูกกล่าวหาด้วย เป็นต้น⁴²

(ค) เป็นผู้มิเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูก
กล่าวหา ทั้งนี้เพราะอาจนำไปสู่การสอบสวนที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากบุคคลดังกล่าว
อาจมีอคติกับผู้ถูกกล่าวหา

(ง) เป็นคู่สมรส หรือญาติโดย
เกี่ยวข้อ เป็นบุพการี หรือผู้สืบสันดานหรือพี่น้องร่วมบิดาและมารดาหรือร่วมแต่บิดา
หรือมารดากับผู้กล่าวหา ทั้งนี้เพราะอาจทำให้เกิดอคติกับผู้ถูกกล่าวหาได้ สำหรับคู่
สมรสในที่นี้หมายถึงทางนิติบัญญัติด้วย⁴³ ส่วนบุพการีและผู้สืบสันดานนั้น
ควรหมายรวมถึงตามความเป็นจริงด้วย

วิธีการคัดค้าน

(ก) ต้องทำเป็นหนังสือแสดง เหตุผล
ที่คัดค้านว่าจะทำให้การสอบสวนไม่ได้รับความจริงและยุติธรรม

(ข) ยื่นต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ
สอบสวนภายใน 7 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือวันทราบ
เหตุแห่งการคัดค้าน⁴⁴

การสั่งคำคัดค้าน

ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้อง

พิจารณาสั่งการ ดังนี้⁴⁵

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴²สมเจตน์ มงคลหัตถี, คำอธิบายประกอบ กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.
2528), หน้า 6 (อட்சาเนา)

⁴³เรื่องเดียวกัน, หน้า 7

⁴⁴กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 9 วรรคสอง

⁴⁵กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 9 วรรคสามและวรรคสี่

มีเหตุผลอันควรรับฟัง ๑. หักค่าคัดค้าน

(ก) กรณีที่เห็นว่า การคัดค้านนั้นไม่

อันควรรับฟังได้ ก็ให้สั่งให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นคณะกรรมการสอบสวน

(ข) กรณีที่เห็นว่า ค่าคัดค้านมีเหตุ

เหตุที่เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะกระทำผิดวินัยตามเรื่องที่กำลังกล่าวหา มีเหตุอันควรรับฟังได้ แต่เห็นว่า การให้ผู้ที่ถูกคัดค้านร่วมในคณะกรรมการสอบสวนด้วย จะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า เพราะจะทำให้ได้ความจริง ก็ให้สั่งยกค่าคัดค้านได้โดยแสดงเหตุผลว่าจะได้ความจริงอย่างไร

(ค) กรณีที่เห็นว่า การคัดค้านตาม

(ง) ต้องสั่งค่าคัดค้านให้เสร็จ

ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือคัดค้านและเมื่อสั่งแล้วต้องรีบแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบและสั่งเรื่องให้คณะกรรมการสอบสวนรวมไว้ในสำนวน

(จ) ในกรณีที่ไม่ได้สั่งค่าคัดค้านใน

กำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าการคัดค้านนั้นรับฟังได้ และให้สั่งให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นคณะกรรมการสอบสวนโดยเร็ว

การสั่งยกค่าคัดค้านถือเป็นที่สุด จะ

อุทธรณ์หรือร้องทุกข์ไม่ได้

การใดที่ผู้ถูกคัดค้านได้กระทำไป

เรื่องที่จะสอบสวน ก่อนที่จะได้รับคำสั่งให้พ้นจากหน้าที่ในคณะกรรมการสอบสวน ถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยด้วยระเบียบและกฎหมาย⁴⁶

(1.4.3) การเปลี่ยนตัวคณะกรรมการสอบสวน

เมื่อได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ถ้าผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน เห็นว่ามีเหตุอันสมควรหรือจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนประธานกรรมการ กรรมการ เลขานุการหรือผู้ช่วยเลขานุการคนใดหรือเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการทั้งคณะหรือตั้งเพิ่มหรือลดลง ก็ให้ดำเนินการเช่น

เดียวกันกับการแต่งตั้งกรรมการ⁴⁷ แต่เมื่อมีการสั่งเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว ในคณะกรรมการสอบสวนจะต้องมีประธานกรรมการหรือกรรมการอย่างน้อย 1 คน มีคุณสมบัติในการเป็นกรรมการสอบสวนด้วย

(1.4.4) ฐานะและอำนาจหน้าที่ของกรรมการสอบสวน

กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวนและให้มีอำนาจโดยเฉพาะดังต่อไปนี้

(ก) เรียกร้องตรวจ ทบวง กรม หน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐาน ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องสอบสวน

(ข) เรียกผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน⁴⁸

ส่วนหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนนั้น โดยทั่วไปให้มีหน้าที่ทำการสอบสวนข้อเท็จจริง บันทึกปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยานบุคคลตลอดจนแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหา แล้วทำรายงานการสอบสวนเสนอความเห็นพร้อมทั้งส่งสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁷ การเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการสอบสวนดังกล่าว ไม่กระทบกระเทือนถึงการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ตามนัยกฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 11

⁴⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518, มาตรา 88

(2) วิธีการสอบสวน

การสอบสวนผู้ถูกกล่าวหา เพื่อได้ทราบข้อเท็จจริงและ
พฤติการณ์ต่าง ๆ ของผู้ถูกกล่าวหาในเรื่องที่สอบสวน เพื่อนำมาประกอบการวินิจฉัย
ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหาจริงหรือไม่ ทั้งนี้เป็นการเปิดโอกาสให้
ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสแก้ข้อกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 86 อันเป็นไปตามหลักการที่ว่า "ต้องฟัง
ความทั้งสองฝ่าย"

ตามกฎหมาย ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ได้แบ่งขั้นตอนการ
สอบสวนออกเป็น 2 ตอน คือ

(2.1) ขั้นตอนเกี่ยวกับข้อกล่าวหา

(2.2) ขั้นตอนเกี่ยวกับการชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา

จนถึงการทำรายงานการสอบสวนปิดสำนวน

(2.1) การสอบสวนตอนที่ 1 (ที่เกี่ยวกับข้อกล่าวหา)

การสอบสวนขั้นตอนนี้ เริ่มตั้งแต่เมื่อประธาน
กรรมการได้ทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและ เรื่องที่กล่าวหาทั้งหมดแล้ว
ประธานกรรมการต้องดำเนินการดังนี้

(2.1.1) ดำเนินการประชุมคณะกรรมการ เพื่อ
พิจารณาเรื่องที่ถูกกล่าวหาว่ามีข้อกล่าวหาอย่างไร เป็นความผิดวินัยอย่างไรร้ายแรงตาม
มาตราใด มีองค์ประกอบความผิดอย่างไร และวางแนวทางการสอบสวนค้นหา
ข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน ตลอดจนรายละเอียดของพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับ
เรื่องที่ถูกกล่าวหา⁴⁹

⁴⁹ กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 7

ข้อกล่าวหา หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือกรณีอันเป็นพฤติการณ์แห่งการกระทำที่กล่าวหาว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดในเรื่องที่กล่าวหา และจะต้องมีรายละเอียดแห่งการกระทำที่จะอธิบายให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจโดยไม่หลงข้อต่อสู้ ต่างจากเรื่องที่กล่าวหา ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือการกระทำอย่างกว้าง ๆ ที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด มิได้จำกัดการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหาลงไปเฉพาะเจาะจงดังเช่นข้อกล่าวหา ดังนั้นเรื่องที่กล่าวหาหนึ่งอาจมีหลายข้อกล่าวหาได้

ตัวอย่าง ลิบตารวจตรี ก. ละทิ้งหน้าที่เวรรักษาสถานที่ราชการ แล้วไปดื่มสุราจนเสียกิริยาจนเกิดเรื่องทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น และการละทิ้งหน้าที่เวรรักษาการดังกล่าวเป็นเหตุให้มีการลักทรัพย์ของทางราชการไปหลายรายการ ดังนี้ เรื่องราวและพฤติการณ์การกระทำของลิบตารวจตรี ก. ทั้งหมดคือเรื่องที่กล่าวหา ส่วนข้อกล่าวหาคือ

(ก) ละทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุอันควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง

(ข) เมาสุราในที่ชุมนุมชนจนเกิดเรื่องเสียหาย

(2.1.2) เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาเรื่องข้อกล่าวหา และวางแนวทางการสอบสวนแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ทราบ แล้วให้ถามผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพื่อต้องการจะทราบว่าผู้ถูกกล่าวหาจะรับสารภาพหรือปฏิเสธ เพื่อที่จะได้ดำเนินการต่อไป⁵⁰

(ก) ถ้าผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่า ได้กระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหาที่คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้ง และ

⁵⁰ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 15

อธิบายให้ทราบแล้ว ก็ให้คณะกรรมการสอบสวนบันทึกด้วยคำรับสารภาพ รวมทั้ง
 สาเหตุการกระทำผิดไว้ กรณีเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องสอบสวนต่อไป และไม่ต้อง
 สรุปรายานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เพราะผู้ถูก
 กล่าวหาได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพว่า ได้กระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหาที่ได้แจ้งและ
 อธิบายให้ทราบอยู่แล้ว แต่หากคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาเห็นว่าในเรื่องนั้น
 แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับสารภาพแล้วก็ตาม แต่สมควรที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงและ
 พฤติการณ์อันเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยละเอียดจะทำการสอบสวนต่อไปตามควร
 แก่กรณีก็ได้ แล้วให้คณะกรรมการจัดประชุมพิจารณาความคิดเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิด
 วินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่อย่างไร การประชุมในส่วนนี้ต้องมีกรรมการไม่น้อยกว่า 3
 คน และไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการสอบสวนทั้งหมด จึงจะถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้
 กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้ามติที่ประชุมเห็นว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาไม่
 เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้คณะกรรมการสอบสวนพิจารณาลงมติอีกครั้งหนึ่ง
 ว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงหรือไม่ ถ้าเป็นการ
 กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง เป็นความผิดตามมาตราใดแห่งกฎหมายใด ควรลงโทษ
 อย่างไร หรือมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนหรือไม่ ในการประชุมครั้งหลังนี้
 ให้ถือเสียงข้างมาก เสร็จแล้วรีบทำรายงานการสอบสวนเสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะ
 กรรมการสอบสวน⁵¹

(ข) ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้รับ
 สารภาพ คือ ให้ถ้อยคำปฏิเสธว่ามีได้กระทำความผิดหรือภาคเสธ คือ รับบางส่วนและ
 ปฏิเสธบางส่วน หรือผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงหรือมาแต่ไม่ยอมให้
 ถ้อยคำ คณะกรรมการสอบสวนต้องทำการสอบสวนต่อไป โดยรวบรวมพยานหลักฐาน
 ที่เกี่ยวข้องข้อกล่าวหาทั้งหมดรวมทั้งสอบพยานบุคคลที่สนับสนุนข้อกล่าวหาที่เกี่ยวข้อง
 กับข้อกล่าวหาและองค์ประกอบความผิดตามข้อกล่าวหา ตามที่ได้วางแนวการ

⁵¹กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2518) ข้อ 15, 33, 34

สอบสวนไว้ เสร็จแล้วให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาต่อไป แล้วให้คณะกรรมการจัดประชุมเพื่อพิจารณาว่าพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนว่ามีน้ำหนักเพียงพอสนับสนุนข้อกล่าวหาหรือไม่ โดยให้มีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า 3 คน และไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการสอบสวนทั้งหมด และมติที่ประชุมจะต้องเกินกว่ากึ่งหนึ่ง* จึงจะถือว่าพยานหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา เมื่อคณะกรรมการสอบสวนมีมติแล้วให้ดำเนินการดังนี้

- กรณีพยานหลักฐานมีน้ำหนัก

พอสนับสนุนข้อกล่าวหา ให้สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและทำการสอบสวนต่อไป

- ในกรณีที่พยานหลักฐานไม่มี

น้ำหนักพอสนับสนุนข้อกล่าวหา ให้ยุติการสอบสวนและทำรายงานการสอบสวนเสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนต่อไป โดยไม่ต้องสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแต่อย่างใด

(2.1.3) ในการทำรายงานการสอบสวนนั้น

หากคณะกรรมการเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำผิดวินัยอย่างใด หรือผิดวินัยแต่ไม่ถึงขั้นร้ายแรง หรือมีมลทินหรือมัวหมองในเรื่องที่สอบสวน ให้คณะกรรมการบันทึก

---

* มติของคณะกรรมการสอบสวนโดยทั่วไปถือเสียงข้างมากของกรรมการสอบสวนที่มาประชุม กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่ง ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียง เป็นเสียงชี้ขาด แต่สำหรับการลงมติว่าพยานหลักฐานมีน้ำหนักพอสนับสนุนข้อกล่าวหาหรือไม่ การลงมติว่ากรณีมีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรื่องอื่นหรือไม่ การลงมติว่าข้าราชการผู้อื่นมีส่วนร่วมกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงด้วยหรือไม่ และการลงมติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามข้อกล่าวหาหรือไม่ ต้องมีคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด

ไว้ในรายงานการสอบสวนด้วย

(2.1.4) การสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีนี้ ต้องระบุวัน เวลา สถานที่ ลักษณะการกระทำเท่าที่ปรากฏอันเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา สำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ และถ้าปรากฏว่าข้อกล่าวหาที่ได้แจ้งไว้เดิมเปลี่ยนแปลงไปเป็นข้อกล่าวหาใหม่ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตราอื่น ก็ต้องแจ้งข้อกล่าวหาใหม่ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วย

(2.1.5) ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มารับทราบสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา หรือมาแต่ไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคณะกรรมการสอบสวนต่อที่บันทึกตามแบบ สว.3 เพิ่มขึ้นอีก 1 ฉบับ รวมเป็น 3 ฉบับแล้วส่งบันทึกตามแบบ สว.3 ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนให้ผู้ถูกกล่าวหาพร้อมทั้งมีหนังสือขอให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงตลอดจนนัดมาให้ถ้อยคำและนำส่งแก้ข้อกล่าวหา และเมื่อพ้น 10 วัน นับแต่วันที่ได้อำนาจการดังกล่าวแต่ยังไม่ได้รับแบบ สว.3 คืน ไม่ได้รับคำชี้แจงจากผู้ถูกกล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ถ้อยคำตามนัดก็ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาแล้ว และไม่ประสงค์ที่จะแก้ข้อกล่าวหา แต่ถ้าผู้ถูกกล่าวหาขอให้ถ้อยคำหรือยื่นคำชี้แจงข้อกล่าวหาหรือขอหนังสือแก้ข้อกล่าวหา ก่อนที่คณะกรรมการสอบสวนจะ เสนอสำนวนให้ผู้สั่งตั้งคณะกรรมการก็ให้คณะกรรมการให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามที่ร้องขอ

(2.1.6) สำหรับกำหนดเวลาในการสอบสวน ตอนที่ 1 นี้ ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการสอบสวนได้ทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน แต่ถ้าหากมีกรณีความจำเป็นไม่อาจดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้ ให้คณะกรรมการสอบสวนรายงานเหตุที่ทำการสอบสวนไม่แล้วเสร็จเพื่อขอขยายเวลาต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนก่อนวันครบกำหนดเวลา และให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งขยายเวลาการสอบสวนได้ตามความจำเป็น ในกรณีที่ขอขยายเวลาครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันเกินกว่า 30 วัน ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องรายงานต่อ ก.ตร. ด้วย เพื่อจะได้ติดตามเร่งรัดการสอบสวนต่อไป

(2.2) การสอบสวนตอนที่ 2 (ที่เกี่ยวกับการชี้แจงและ
นำสืบแก้ข้อกล่าวหา)

เมื่อคณะกรรมการได้สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุน
ข้อกล่าวหาแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบหรือถือว่าได้ทราบแล้ว ให้คณะกรรมการ
สอบสวนถามผู้ถูกกล่าวหาว่าจะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือหรือไม่ ถ้าผู้ถูก
กล่าวหาประสงค์จะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ คณะกรรมการสอบสวนจะต้องให้โอกาส
แก่ผู้ถูกกล่าวหาที่จะยื่นคำชี้แจงได้ภายในเวลาอันควร แต่อย่างช้าไม่เกินสิบวันนับ
แต่วันที่ได้ทราบสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่
จะให้ถ้อยคำเพิ่มเติมและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วย ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ประสงค์
จะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ ก็ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้ผู้ถูกกล่าวหาให้
ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยเร็ว⁵²

ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้ให้ถ้อยคำหรือยื่นคำชี้แจงแก้ข้อ
กล่าวหาไว้แล้ว ถ้าต่อมามีข้อเท็จจริงอันใดขึ้นมาใหม่หรือเพิ่มเติมขึ้นจากเดิมจะขอ
ให้ถ้อยคำเพิ่มเติมหรือยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติมหรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมต่อคณะ
กรรมการสอบสวนอีกก็ได้ แต่ต้องกระทำก่อนที่การสอบสวนจะแล้วเสร็จ⁵³

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐาน
ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาเสร็จแล้วและก่อนเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ
การสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีกก็ได้ และถ้าได้
พยานเพิ่มเติมที่สนับสนุนข้อกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนต้องดำเนินการแจ้งและ
สรุปพยานหลักฐานที่ได้สอบสวนเพิ่มเติม ซึ่งสนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ
และให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำ และนำสืบหักล้างพยานหลักฐานเพิ่มเติม
นั้น⁵⁴

⁵² กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 17

⁵³ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 20 วรรคหนึ่ง

⁵⁴ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 18

ในกรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดชี้ขาดว่า ผู้ถูกกล่าวหา กระทำผิดหรือต้องรับผิดในคดีที่เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา และคณะกรรมการสอบสวน เห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาของศาลได้ความประจักษ์ชัดอยู่แล้ว คณะ กรรมการสอบสวนจะถือเอาคำพิพากษานั้นเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา โดยไม่ต้องสอบสวนพยานหลักฐานอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาก็ได้ แต่ต้องแจ้ง ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหา ทราบ และถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่คิดว่าจะนำสืบหักล้างข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาคณะ กรรมการสอบสวนจะฟังข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษานั้น โดยไม่ทำการสอบสวน พยานหลักฐานอื่นก็ได้⁵⁵

การสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาและพยาน คณะกรรมการ สอบสวนจะเรียกผู้ถูกกล่าวหาไปสอบสวน ณ ที่หนึ่งที่ได้ตามที่คณะกรรมการสอบสวน กำหนดก็ได้ โดยปกติแล้วจะทำการสอบสวน ณ ที่ทำการของคณะกรรมการฯ โดยจะ ต้องมีกรรมการสอบสวนหนึ่งประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึง จะเป็นองค์คณะทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาได้ และในการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหานี้ คณะกรรมการสอบสวนต้องทำการสอบสวนเอง จะแต่งตั้งอนุกรรมการหรือมอบหมาย ให้กรรมการสอบสวนบางคนทำการสอบสวนไม่ได้⁵⁶ และห้ามมิให้บุคคลอื่นเข้าร่วม ทำการสอบสวน นอกจากนี้ยังห้ามมิให้บุคคลอื่นนอกจากผู้ถูกกล่าวหาซึ่งถูกสอบปากคำ อยู่เข้าฟังการสอบสวนด้วย เว้นแต่บุคคลที่คณะกรรมการสอบสวนอนุญาตให้อยู่ในที่ สอบสวนเพื่อประโยชน์ในการสอบสวน⁵⁷ ทั้งนี้ประธานกรรมการจะต้องอยู่ร่วมประชุม สอบสวนด้วย เว้นแต่ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือต้อง ปฏิบัติหน้าที่ราชการต่างท้องที่ ก็ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่เป็น ประธานกรรมการ⁵⁸

⁵⁵ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 31

⁵⁶ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 21

⁵⁷ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 24

⁵⁸ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 23

การที่กำหนดให้การดำเนินการของคณะกรรมการ
 สอบสวนอยู่ในรูปองค์คณะ ก็เพื่อให้ช่วยกันทำการสอบสวนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
 และการที่กำหนดให้ประธานกรรมการต้องอยู่ในที่ประชุมทุกครั้ง เพราะประธาน-
 กรรมการเป็นผู้มีบทบาทในการดำเนินการสอบสวนและในการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ
 และยังมีหน้าที่คอยกำกับความถูกต้องของการสอบสวนอีกด้วย นอกจากนี้ในการ
 สอบถามปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยานห้ามมิให้คณะกรรมการฯ ท้าหรือจัดให้ทำการ
 ใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง ชู่เชิญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้บุคคลนั้นให้ถ้อยคำอย่าง
 ใด ๆ⁵⁹ ทั้งนี้เพื่อให้พยานให้การตามความเป็นจริงที่ตนรู้เห็นมา และเป็นการให้
 สิทธิแก่ผู้กล่าวหาที่จะให้การต่อสู้ข้อกล่าวหาได้โดยความสมัครใจตามหลักฟังความอีก
 ฝ่ายหนึ่ง

ในการให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูก
 กล่าวหา นั้น เป็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่าจะให้ถ้อยคำหรือไม่ก็ได้ ไม่เช่นนั้นหน้าที่ที่
 จะต้องให้ถ้อยคำ ดังนั้น คณะกรรมการจะไปบังคับให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำไม่ได้
 เช่นเดียวกับในทางอาญาซึ่งถือว่าเป็นสิทธิของผู้ต้องหาที่จะเต็มใจให้การอย่างใด ๆ
 ก็ได้หรือจะไม่ยอมให้การก็ได้⁶⁰ จะไปบังคับผู้ต้องหาให้การมิได้⁶¹ นอกจากนั้นหาก
 ผู้ต้องหาให้การเป็นเท็จก็ไม่ถือว่าเป็นการแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานแต่อย่างใด
 เพราะเป็นสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะให้การอย่างใด ๆ ก็ได้ ดังนั้น ใน
 ทานองเดียวกันกับการสอบสวนทางวินัย คณะกรรมการฯ ก็จะไปบังคับให้ผู้ถูกกล่าวหา
 ให้การตรงตามความเป็นจริงไม่ได้เพราะ เป็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้นเมื่อผู้ถูก
 กล่าวหาให้การเท็จจึงไม่ถือว่าเป็นการทรมานวินัยด้วย⁶²

ศูนย์วิทยุตำรวจ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁹ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 23

⁶⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134

⁶¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135

⁶² ประณู สุวรรณภักดี, "การสอบสวนเพื่อพิจารณาลงโทษทางวินัยของ
 ข้าราชการพลเรือนสามัญ", หน้า 136

ส่วนพยานบุคคลนั้น ก่อนที่จะเริ่มทำการสอบถามปากคำพยานคณะกรรมการสอบสวนจะต้องแจ้งให้พยานทราบว่า คณะกรรมการสอบสวนมีฐานะ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา การให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการสอบสวนอาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา⁶³ ทั้งนี้เป็นหลักการใหม่ que เพิ่มขึ้นมาเพื่อต้องการให้พยานทราบฐานะของคณะกรรมการสอบสวนและจะได้ให้ถ้อยคำตามความเป็นจริง และเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติตามมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ที่บัญญัติให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวน

สำหรับเอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานนั้น หากไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้จะใช้สำเนาที่ประธานกรรมการ กรรมการ เลขานุการ หรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรับรองว่าเป็นสำเนาที่ถูกต้องกับต้นฉบับที่แท้จริงได้⁶⁴ และหากหาต้นฉบับเอกสารไม่ได้เพราะสูญหาย หรือถูกทำลายหรือโดยเหตุประการอื่นจะนำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้⁶⁵

หากการสอบสวนปรากฏว่า กรรมการสอบสวนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมดเห็นว่า มีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรื่องอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ประธานกรรมการต้องรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดย

⁶³กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 22

⁶⁴กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 14 วรรคสอง

⁶⁵กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 14 วรรคสาม

เร็ว ถ้าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรสอบสวน และควรให้คณะกรรมการสอบสวนที่ได้แต่งตั้งไว้แล้วทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในเรื่องอื่นที่เพิ่มขึ้นนั้นด้วย ก็ให้ทำเป็นคำสั่งเพิ่มขึ้นในลักษณะเดียวกับการตั้งกรรมการสอบสวนใหม่ ถ้าเห็นว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเรื่องเดิม ก็ให้ระบุในคำสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนรวมเป็นสำนวนเดียวกัน แต่ถ้าเห็นว่าไม่เกี่ยวกับเรื่องเดิม ก็ให้ระบุในคำสั่งให้คณะกรรมการทำการสอบสวนแยกเป็นสำนวนใหม่ แต่ถ้าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าควรแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นใหม่เพื่อทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในเรื่องที่ปรากฏเพิ่มขึ้นก็ให้แต่งตั้งได้^{๖๖}

ในกรณีที่การสอบสวนปรากฏกรณีพาดพิงไปถึง

ข้าราชการผู้อื่น คณะกรรมการสอบสวนจะต้องพิจารณาเบื้องต้นว่าข้าราชการผู้นั้นมีส่วนร่วมกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรื่องที่สอบสวนด้วยหรือไม่ ถ้ากรรมการสอบสวนเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเห็นว่า ผู้นั้นมีส่วนร่วมกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรื่องที่สอบสวนนั้นด้วย ประธานกรรมการต้องรีบรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน เพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณี

ถ้าผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ากรณีมีมูลและอาจให้คณะกรรมการสอบสวนชุดเดิมทำการสอบสวนผู้ที่มีส่วนร่วมกระทำผิดนั้นต่อไปได้ ให้ดำเนินการทำคำสั่งแต่งตั้งให้คณะกรรมการสอบสวนชุดเดิมทำการสอบสวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างเดียวกันต่อไป ในกรณีเช่นนี้ให้ใช้พยานหลักฐานที่ได้ทำการสอบสวนมาแล้วประกอบในการพิจารณาเท่าที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าไม่ทำให้เสียความเป็นธรรม และให้คณะกรรมการสอบสวนรวมเป็นสำนวนเดียวกันได้ แต่ถ้าผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะใหม่ ในกรณีเช่นนี้ให้ใช้พยานหลักฐานที่คณะกรรมการสอบสวน

^{๖๖}กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 28

ชุดเดิมได้ทำการสอบสวนมาแล้ว ประกอบการพิจารณาได้เท่าที่คณะกรรมการสอบสวนชุดใหม่เห็นว่าไม่ทำให้เสียความเป็นธรรม ทั้งนี้จะต้องทำสำเนาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในสำนวนการสอบสวนเดิมเข้าร่วมไว้ในสำนวนการสอบสวนใหม่หรือบันทึกให้ปรากฏว่า พยานหลักฐานใดจากสำนวนการสอบสวนเดิมมาประกอบการพิจารณาในสำนวนการสอบสวนใหม่⁶⁷

หากการสอบสวนปรากฏว่า การกระทำผิดวินัยของผู้ถูกกล่าวหาเข้าลักษณะ เป็นความผิดทางอาญาที่ไม่ใช่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ คณะกรรมการสอบสวนก็ต้องทำการสอบสวนไปตามปกติ เพราะกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนได้กำหนดหน้าที่และวิธีการสอบสวนพิจารณาโทษทางวินัยไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากการดำเนินคดีอาญา ถ้าผลการสอบสวนทางวินัยยังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาผิดวินัย ก็ควรรอการสั่งเด็ดขาดไว้ก่อน จนกว่าจะทราบผลทางคดีอาญา⁶⁸

ในระหว่างการสอบสวน หากมีการโยกย้าย โอนแต่งตั้ง หรือสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาไปอยู่นอกบังคับบัญชาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนก็ต้องรีบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จ แล้วทำรายงานการสอบสวนและ เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจะได้ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาใหม่ของผู้ถูกกล่าวหาเพื่อดำเนินการต่อไป⁶⁹

เมื่อคณะกรรมการได้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เสร็จแล้ว คณะกรรมการสอบสวนต้องทำการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶⁷กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 29

⁶⁸สำนักงาน ก.พ. มติ ก.พ. ที่ สร.0905/ว.4, 18 มีนาคม 2509 และ ที่ สร.0905/ว.9, 6 ตุลาคม 2509.

⁶⁹กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 32

เปรียบเทียบพยานหลักฐานทั้งที่สนับสนุนข้อกล่าวหาและที่หักล้างข้อกล่าวหา (ถ้ามี) ว่าควรรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายใด โดยอาศัยเหตุผลอย่างไร และลงมติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามข้อกล่าวหาหรือไม่*

กรณีที่ประชุมมีมติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามข้อกล่าวหาจะต้องมีกรรมการออกเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด ในกรณีที่ไม่ได้คะแนนเสียงดังกล่าวถือว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามข้อกล่าวหา คณะกรรมการต้องลงมติโดยถือเสียงข้างมากของคณะกรรมการสอบสวนโดยประมวลอีกครั้งหนึ่งว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยไม่ถึงร้ายแรงหรือไม่ หรือมีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนนั้นหรือไม่⁷⁰

เมื่อคณะกรรมการมีมติดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะต้องทำรายงานผลการสอบสวนเสนอความเห็นต่อผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน โดยให้มีสาระสำคัญดังนี้

(ก) สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานว่า มีอย่างใดบ้าง กล่าวคือ การสรุปว่าจากการสอบสวนเรื่องดังกล่าวานั้น ข้อเท็จจริงได้ความว่าอย่างไร คณะกรรมการสอบสวนฟังข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ทำหรือได้ทำอะไรและทำอย่างไรบ้างในเรื่องดังกล่าวานั้น โดยวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาและที่หักล้างข้อกล่าวหา (ถ้ามี) ว่าควรรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายใด เพียงใด โดยอาศัยเหตุผลอย่างไร

* ที่ประชุมจะต้องมีกรรมการอยู่ร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการสอบสวนทั้งหมด และไม่น้อยกว่า 3 คน และประธานกรรมการต้องอยู่ร่วมประชุมด้วย หากไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการแทน

70 กฏ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 33

ในกรณีที่ไม่ได้สอบสวนพยานเพราะพยานไม่มาหรือไม่ยอมมาให้ถ้อยคำ หรือเรียกพยานไม่ได้ภายในเวลาอันควรหรือล่าช้าโดยไม่จำเป็น หรือมิใช่พยานหลักฐานในประเด็นสำคัญ ต้องรายงานเหตุผลที่ไม่ได้สอบสวนนั้นไว้ด้วย ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพให้รายงานไว้ด้วยว่ารับสารภาพเพราะ जानต่อหลักฐานหรือเพราะเหตุใด เพื่อประโยชน์อย่างใดของผู้ถูกกล่าวหา⁷¹ ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้ประกอบการพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้มีอำนาจพิจารณาว่าควรจะลดหย่อนโทษให้ผู้ถูกกล่าวหาอย่างไรบ้างหรือไม่ หรือเป็นการรับสารภาพโดยสมอ้างแทนผู้อื่นทั้ง ๆ ที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิดจริง ๆ ก็จะได้สั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมต่อไป

(ข) วินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหา (ถ้ามี) ว่าควรรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายใด เพียงใด โดยเหตุผลอย่างใด⁷²

(ค) ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ ถ้ากระทำความผิดเป็นความผิดในกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด หรือผู้ถูกกล่าวหาไม่มลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนนั้นหรือไม่ อย่างไร⁷³

การทำความเห็นของคณะกรรมการ โดยการยกประเด็นปัญหาแต่ละข้อนั้นขึ้นพิจารณา โดยวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และที่หักล้างข้างกล่าวหาว่าจะรับฟังพยานหลักฐานใดได้หรือไม่ เพียงใด โดยอาศัยเหตุผลอย่างใดเมื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้อย่างใด แล้วรีบนำมาพิจารณากับองค์ประกอบความผิดว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดอย่างไรหรือไม่ ถ้า

71 กฏ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 34 (1) และ (2)

72 กฏ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 34 วรรคสอง (2)

73 กฏ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 34 วรรคสอง (3)

กระทำผิดเป็นความผิดในกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด⁷⁴ หรือ ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีผลหินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนหรือไม่อย่างไร

อนึ่ง ในกรณีที่เรื่องสอบสวนเป็นเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. (คณะกรรมการป้องกันปราบปรามการทุจริตในวงราชการ) ได้สอบสวนและมีมติชี้มูลความผิดให้ดำเนินการทางวินัย คณะกรรมการสอบสวนจะต้องนำเสนอการสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. มาใช้เป็นหลัก หรือแนวทางในการสอบสวนด้วย ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนมีความเห็นขัดแย้งกับมติของคณะกรรมการ ป.ป.ป. คณะกรรมการสอบสวนจะต้องแสดงเหตุผลในการพิจารณาข้อขัดแย้งนั้นในรายงานการสอบสวนด้วย⁷⁵

ในการทำรายงานการสอบสวน หากประธานกรรมการหรือกรรมการใดมีความเห็นแย้ง ก็ให้ทำความเห็นแย้งแนบไว้กับรายงานการสอบสวนด้วย รายงานการสอบสวนนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวน

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ทำรายงานการสอบสวนเสร็จ และเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนแล้ว จึงถือว่า การสอบสวนเสร็จสิ้น⁷⁶ เพียงแต่คณะกรรมการสอบสวนได้สอบสวนพยานบุคคลและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ครบแล้ว ยังไม่ถือว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว

กำหนดเวลาการสอบสวน

ในการสอบสวนตอนที่ 2 นี้ ให้คณะกรรมการ

⁷⁴ การเสนอแนะโทษที่ควรได้รับ ให้ใช้ระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด และที่คณะรัฐมนตรี ก.พ. หรือ กรมตำรวจได้มีมติกำหนดเป็นหลักปฏิบัติไว้

⁷⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518, แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2530 มาตรา 19 ทวิ วรรคสอง

⁷⁶ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 พ.ศ. 2528 ข้อ 34

สอบสวนดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบหรือถือว่าได้ทราบสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาหลายคน และได้ทราบสรุปพยานหลักฐานไม่พร้อมกัน ให้นับแต่วันที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบหรือถือว่าได้ทราบสรุปพยานหลักฐานเป็นคนสุดท้าย

การขอขยายเวลาการสอบสวน เช่นเดียวกับการ

สอบสวนในตอน ที่ 1

(3) การดำเนินการของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้รับรายงานการสอบสวน และสำนวนการสอบสวนจากคณะกรรมการสอบสวนแล้วให้ดำเนินการดังนี้

(3.1) กรณียุติการสอบสวน ในกรณีที่คณะกรรมการ

สอบสวนรายงานว่า พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาไม่มีน้ำหนักพอสนับสนุนข้อกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จึงได้ยุติการสอบสวนโดยไม่ได้แจ้งสรุปพยานหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และไม่ได้ให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องรีบดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้โดยเร็ว

(ก) ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิดวินัยอย่างใดก็จะสั่งยุติเรื่อง

(ข) ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้พิจารณาสั่งการตามควรแก่กรณี ซึ่งได้แก่สั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน กักขัง หรือกักยาม ให้เหมาะสมกับความผิดแต่ละกรณีไป หรือหากเป็นกรณีกระทำความผิดวินัยเล็กน้อยและเป็นความผิดเล็กน้อย ผู้บังคับบัญชาจะสั่งลงโทษให้โดยว่ากล่าวหรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้

(ค) ถ้าเห็นว่าพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา มีน้ำหนักพอสนับสนุนว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือมีมลทินหรือมีัวหมองในกรณีที่ถูกลสอบสวนนั้น ซึ่งจะให้รับราชการต่อไปอาจจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ก็ให้สั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่

สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ แล้วดำเนินการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาและพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาตามขั้นตอนการสอบสวนต่อไป ทั้งนี้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องระบุพยานหลักฐานที่เห็นว่ามีน้ำหนักนั้นส่งให้คณะกรรมการเพื่อแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วย

(ง) ถ้าเห็นสมควรให้สอบสวนเพิ่มเติมประการใด ก็กำหนดประเด็นที่จะให้สอบสวนพร้อมส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) ไปให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม เมื่อคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมเสร็จแล้ว ก็ให้ส่งพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมไปให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยไม่ต้องทำความเห็น เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้รับพยานหลักฐานดังกล่าวแล้ว ก็จะสั่งการตามข้อ (ก), (ข) หรือ (ค) แล้วแต่กรณี

(3.2) กรณีสอบสวนตามปกติ ในกรณีที่คณะกรรมการได้ประชุมปรึกษาแล้วมีมติว่า พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา มีน้ำหนักพอสนับสนุนว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จึงได้แจ้งสรุปพยานหลักฐานข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้วทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จ และรายงานการสอบสวนพร้อมกับเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนนั้น เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้รับสำนวนการสอบสวนแล้ว จะต้องทำการตรวจความถูกต้องของการสอบสวนเสียก่อน⁷⁷

ทั้งนี้ เพื่อต้องการให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการสอบสวนเสียก่อน เพราะมีฉะนั้นแล้ว หากปรากฏว่า มีการสอบสวนผิดพลาดไปอาจทำให้สำนวนการสอบสวนนั้นเสีย

⁷⁷กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 35

ไปทั้งหมดหรือแต่บางส่วนหรือไม่สมบูรณ์แต่อย่างใด ๆ จึงกำหนดให้ผู้สั่งแต่งตั้ง กรรมการตรวจสอบ หากเห็นว่าบกพร่องหรือไม่ถูกต้องก็ให้สั่งคณะกรรมการดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องเสียในชั้นนี้ เพื่อไม่ต้องเสียเวลาในการพิจารณาส่วนในชั้นต่าง ๆ ซึ่งต้องย้อนกลับมาทำให้ถูกต้อง เสียใหม่แล้วจึงส่งกลับไปให้พิจารณาใหม่ซ้ำอีกทีหนึ่ง

(4) ผลของการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวน

ตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ได้กำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการสอบสวนไว้ หากปรากฏว่ามีได้มีการดำเนินการสอบสวนให้เป็นตามที่ กฎ ก.พ. ดังกล่าวกำหนดไว้ ย่อมเป็นการสอบสวนที่มีชอบ ซึ่งหากเป็นขั้นตอนที่สำคัญอันขาดเสียมิได้ ก็ย่อมทำให้ส่วนงานการสอบสวนนั้นเสียไปทั้งหมด หรือเสียไปเพียงบางส่วน หรือทำให้ส่วนงานการสอบสวนไม่สมบูรณ์ ดังนี้

(4.1) ส่วนงานการสอบสวนเสียไปทั้งหมด

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยไม่ถูกต้องตามข้อ 4 ของกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับองค์คณะ และคุณสมบัติของคณะกรรมการ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะการสอบสวนจะได้ข้อเท็จจริง และให้ความยุติธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของคณะกรรมการสอบสวน ดังนั้น คณะกรรมการสอบสวนจึงต้องมีคุณสมบัติตามที่ กฎ ก.พ. ดังกล่าวกำหนดไว้ หากปรากฏว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทำไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ จึงต้องถือว่าส่วนงานการสอบสวนนั้นเสียไปทั้งหมด ดังนั้น ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปที่ได้รับรายงานการลงโทษสั่งให้ออกจากราชการ ดำเนินการทางวินัยหรือลงทัณฑ์แก่ผู้ถูกกล่าวหาจากผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวแล้วแต่กรณี จะต้องสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ให้ถูกต้อง กล่าวคือ ผู้ใดสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่ถูกต้อง ผู้นั้นก็ต้องเป็นผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ให้ถูกต้อง เว้นแต่ผู้ถูกกล่าวหาได้โอนย้ายไปอยู่นอกอำนาจของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเดิม ดังนี้ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งบรรจุใหม่ของผู้ถูกกล่าวหา ก็จะเป็นผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ให้ถูกต้อง

(4.2) ส่วนการสอบสวนเสียไปเพียงบางส่วน

กฎ ก.พ.ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 38 วรรค
หนึ่ง ได้กำหนดให้การสอบสวนคดีที่ไม่ถูกต้องนั้นเสียไปเฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

(ก) การประชุมของคณะกรรมการสอบสวนมี
กรรมการ สอบสวนมาประชุมไม่ครบตามจำนวนที่กำหนด

(ข) การลงมติของคณะกรรมการไม่ถูกต้องตามที่
กำหนดไว้

(ค) การสอบปากคำบุคคลมีการดำเนินการไม่ถูก
ต้องตามที่กำหนดไว้

ในกรณีตาม (ก) (ข) และ (ค) นั้น เฉพาะการ
ประชุมกรรมการการลงมติของคณะกรรมการหรือการสอบปากคำบุคคลที่ดำเนินการ
ไม่ถูกต้องในครั้งนั้น ๆ เท่านั้นที่เสียไป ไม่มีผลกระทบต่อถึงการดำเนินการที่ถูกต้องใน
ครั้งอื่น ๆ ด้วย

(4.3) ส่วนการสอบสวนไม่บริบูรณ์

ในกรณีที่มีเหตุให้ส่วนการสอบสวนไม่บริบูรณ์พอที่
ผู้มีอำนาจพิจารณาและสั่งการ ส่วนการสอบสวนในชั้นใด ๆ จะพิจารณาสั่งการ
หรือดำเนินการต่อส่วนการสอบสวนนั้นต่อไปได้ ดังนี้

(ก) คณะกรรมการสอบสวนไม่เรียกผู้ถูกกล่าวหา
มารับทราบ สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา หรือไม่แจ้งข้อกล่าวหาที่ได้
เปลี่ยนแปลงไปจากที่ได้แจ้งไว้แล้วให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ

(ข) คณะกรรมการสอบสวนไม่ส่งบันทึกการแจ้ง
และรับทราบข้อกล่าวหา และพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาไปให้ผู้ถูกกล่าวหา
ทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือไม่มีหนังสือขอให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงหรือนัดผู้ถูกกล่าวหา

มาให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหา⁷⁸ (กรณีมีผู้ถูกกล่าวหาไม่มารับทราบสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา)

ในกรณีที่คณะกรรมการไม่ได้ดำเนินการดังที่กล่าวมาแล้วใน ข้อ ก. และข้อ ข. นั้น ถือว่าสำนวนการสอบสวนนั้นไม่สมบูรณ์ ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปที่ได้รับรายงานการสั่งลงโทษ สั่งให้ออกจากราชการ ดำเนินการทางวินัย หรือลงทัณฑ์แก่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดจากผู้บังคับบัญชาของข้าราชการผู้นั้น หรือ อ.ก.พ. จังหวัด* อ.ก.พ. กระทรวง** หรือ ก.ตร.⁷⁹ แล้วแต่กรณี จะต้องสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้องโดยเร็วแล้วจะต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะยื่นคำชี้แจงหรือให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามหลักฟังความอีกฝ่ายหนึ่ง

(ค) การสอบสวนที่ไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นสาระสำคัญอันจะทำให้เสียความเป็นธรรม

ในกรณีนี้จะต้องดูว่าการที่คณะกรรมการสอบสวนไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ใน กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) นั้น เป็นสาระสำคัญที่จะทำให้เกิดเสียความเป็นธรรมหรือไม่ หากเป็นสาระสำคัญที่จะทำให้เกิดเสียความเป็นธรรม คณะกรรมการสอบสวนก็จะต้องแก้ไขให้ถูกต้อง แต่หากว่าไม่ใช่สาระสำคัญและไม่ทำให้เกิดเสียความเป็นธรรมแล้ว คณะกรรมการสอบสวนก็จะไม่จำเป็นต้องแก้ไขให้ถูกต้อง เช่น คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷⁸กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 39

*อนุกรรมการข้าราชการพลเรือนประจำจังหวัด

**อนุกรรมการข้าราชการพลเรือนประจำกระทรวง

⁷⁹ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน มาตรา 61 ให้

ก.ตร. (คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ) แทนหน้าที่แทน ก.พ.

สอบสวนทำผิดแบบ สว.1 ท้าย กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ดังนี้ ถือว่า เป็นสาระสำคัญอันจะทำให้เสียความเป็นธรรมได้ในกรณีนี้คณะกรรมการสอบสวนจะต้องทำการแก้ไขให้ถูกต้อง⁸⁰

(5) เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการสอบสวนแล้วก็จะดำเนินการดังต่อไปนี้⁸¹ คือ

(5.1) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำผิด สมควรยุติเรื่องหรือกระทำผิดที่ยังไม่ถึงขั้นผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้สั่งแต่งตั้งสอบสวนก็จะพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร กล่าวคือ หากเห็นว่าไม่ได้กระทำผิดให้สั่งยุติหรือเห็นว่าเป็นการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง จะสั่งลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน (ภาคทัณฑ์, ตัดเงินเดือน, ลดขั้นเงินเดือน) หรือตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ (ภาคทัณฑ์, ทัณฑ์กรรม, กักขัง, จำขัง) ก็ได้ หรืองดโทษโดยให้ว่ากล่าวตักเตือนหรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนแล้วแต่กรณี⁸² แต่ถ้าหากว่าผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน เห็นว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือมีมลทินหรือมีวามองในกรณีที่ถูกลงสอบสวน⁸³ ก็จะต้องส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.กระทรวงฯ (อนุกรรมการข้าราชการประจำกระทรวงฯ) หรือ อ.ก.พ.จังหวัด (อนุกรรมการข้าราชการพลเรือนประจำจังหวัด) พิจารณาแล้วแต่

⁸⁰กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 40

⁸¹กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 35

⁸²พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนพ.ศ.2518 มาตรา 91

⁸³พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521 มาตรา 52

กรณี^{๘๔} เมื่อ อ.ก.พ.กระทรวงฯ หรือ อ.ก.พ.จังหวัด มีมติเป็นประการใด ให้ผู้
 สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนสั่งการไปตามนั้น ทั้งนี้ต้องพิจารณาสั่งการภายในสามสิบ
 วันนับแต่วันที่ได้รับสำนวนการสอบสวน ถ้าพิจารณาสั่งการไม่ทันภายในกำหนดเวลา
 ดังกล่าว ให้รีบดำเนินการต่อไปโดยเร็ว และให้รายงานเหตุที่พิจารณาสั่งการไม่
 เสร็จให้ ก.ตร. ทราบภายใน 7 วันนับแต่ครบกำหนด 30 วัน เพื่อ ก.ตร. จะได้
 ติดตามเร่งรัดการดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วต่อไป

(5.2) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหา
 กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มีมลทินหรือมีหมอง
 ในกรณีที่ถูกลสอบสวน ไม่ว่าผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม จะ
 ต้องนำเรื่องเสนอ อ.ก.พ.กระทรวง หรือ อ.ก.พ.จังหวัด พิจารณาแล้วแต่กรณี
 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำนวนการสอบสวน ถ้ายังส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.
 กระทรวงมหาดไทยหรือ อ.ก.พ.จังหวัด ไม่ได้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ก็ให้รีบ

---

^{๘๔}ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 มาตรา 86
 ทวิ (1), (2) และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521 มาตรา
 39, 60, 61 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

(1) สำหรับข้าราชการตำรวจตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจลงมา
 นายกรัฐมนตรี หรือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ (ผู้มีอำนาจตามมาตรา 26 แห่ง พ.ร.บ.
 ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521) จะเป็นผู้ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.กระทรวง
 มหาดไทยพิจารณา และเมื่อ อ.ก.พ.กระทรวงมหาดไทยมีมติเป็นประการใด
 นายกรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุดังกล่าวแล้วแต่กรณี จะต้องสั่งการไปตามนั้น

(2) สำหรับข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรลงมาราชการ
 บริหารส่วนภูมิภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.จังหวัดพิจารณา
 และเมื่อ อ.ก.พ.จังหวัดมีมติเป็นประการใด ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องสั่งการไป
 ตามนั้น

ดำเนินการเพื่อส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.กระทรวงมหาดไทย หรือ อ.ก.พ.จังหวัด โดยเร็ว และรายงานเหตุที่ไม่สามารถส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.กระทรวง หรือ อ.ก.พ.จังหวัด ไม่ได้ต่อ ก.ตร. ภายในเจ็ดวันนับแต่วันครบกำหนดสามสิบวัน เพื่อ ก.ตร. จะได้ติดตามเร่งรัดการดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วต่อไป ทั้งนี้ให้รายงานเหตุความล่าช้าให้ อ.ก.พ.กระทรวงฯ หรือ อ.ก.พ.จังหวัด แล้วแต่กรณีทราบด้วย

(5.3) ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี หรือผู้มีอำนาจบรรจุมีความเห็นขัดแย้งกับความเห็นของ อ.ก.พ.จังหวัด ก็ให้นำเสนอส่ง อ.ก.พ.กระทรวงมหาดไทยพิจารณา และเมื่อ อ.ก.พ.กระทรวงฯ พิจารณามีมติเป็นประการใด ให้นายกรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุดังกล่าว แล้วแต่กรณีสั่งให้เป็นไปตามนั้น (การส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.กระทรวงฯ หรือ อ.ก.พ.จังหวัด ให้ดำเนินการตามวิธี และกำหนดเวลาตาม (5.2)

ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของ ก.ตร. (คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ) ในการวินิจฉัยสั่งการในทางวินัย

แม้ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 จะบัญญัติให้ ก.ตร. เป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลแยกเป็นอิสระจาก ก.พ.(คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน) มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานบุคคล เช่น การบรรจุแต่งตั้งควบคุมอัตราและตำแหน่งของข้าราชการตำรวจ แต่ในส่วนเกี่ยวกับวินัยมิได้บัญญัติถึงอำนาจของ ก.ตร.ไว้โดยที่อนุโลมหน้าเอากฎหมายว่าด้วยวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนมาบังคับใช้กับข้าราชการตำรวจ และให้อำนาจหน้าที่ของ ก.พ. เป็นอำนาจหน้าที่ของ ก.ตร.⁸⁵ ดังนั้นในกรณีการวินิจฉัยสั่งการทางวินัยในกรณีความผิดอย่างร้ายแรง จึงต้องนำเสนอ อ.ก.พ.กระทรวงฯ หรือ อ.ก.พ.จังหวัดพิจารณาแล้วแต่กรณีก่อน แล้วจึงให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งการในทางวินัยไปตามมติของ อ.ก.พ.กระทรวงฯ หรือ อ.ก.พ.จังหวัดฯ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

⁸⁵พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521,มาตรา 61

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าในส่วนการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการตำรวจยังคงอยู่ภายใต้เงื่อนไขแห่งกฎหมายที่จะต้องนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของ อ.ก.พ.จังหวัด หรือ อ.ก.พ.กระทรวงฯ อันเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521 ที่ต้องการให้ ก.ตร. มีอำนาจในการบริหารงานบุคคลแยกเป็นอิสระจาก ก.พ. รวมถึงการดำเนินการทางวินัยด้วย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับองค์การกลางบริหารงานบุคคลอื่น ๆ ที่แยกเป็นอิสระจาก ก.พ. เช่น ก.ค. ก.อ.กค.⁸⁶ และ ก.ค.ต่างก็มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการทางวินัยได้เป็นอิสระ โดยมีต้องนำเสนอ อ.ก.พ.กระทรวงฯ หรือ อ.ก.พ.จังหวัดพิจารณาแต่อย่างใด โดยเฉพาะ ก.ค.⁸⁷ มี อ.ก.ค.กรมท.หน้าที่ อ.ก.พ.กระทรวงฯ โดยมี ก.ค. (คณะกรรมการข้าราชการครู) พิจารณาก่อนกรองอีกชั้นหนึ่ง

ส่วนกรณีของข้าราชการตำรวจนั้นหลังจากที่ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจได้สั่งการทางวินัยไปตามมติ อ.ก.พ.กระทรวงฯ แล้วจะต้องนำเรื่องเสนอ ก.ตร. (ทำหน้าที่เช่นเดียวกับ ก.พ.) พิจารณาก่อนกรองอีกชั้นหนึ่ง ทั้งที่ ก.ตร. เป็นหน่วยงานระดับกรมเท่านั้น ผู้เขียนจึงเห็นควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของ ก.ตร. ในการวินิจฉัยสั่งการทางวินัยเป็นอิสระจาก ก.พ. โดยไม่ต้องนำเสนอ อ.ก.พ.กระทรวงฯ หรือ อ.ก.พ.จังหวัดพิจารณาอีก โดยกำหนดให้มี อ.ก.ตร.กรม (อนุกรรมการข้าราชการตำรวจประจำกรม) ทำหน้าที่แทน อ.ก.พ.กระทรวงฯ และ อ.ก.ตร.จังหวัด (อนุกรรมการข้าราชการตำรวจประจำจังหวัด) ทำหน้าที่แทน อ.ก.พ.จังหวัด และให้ ก.ตร. ทำหน้าที่ก่อนกรองวินัยอีกชั้นหนึ่ง หลังจากที่ อ.ก.ตร.กรม และ อ.ก.ตร.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ พ.ศ.2521 มาตรา 64

- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2516 มาตรา 7

- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการอัยการ พ.ศ.2521 มาตรา 34

⁸⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 มาตรา 61

จังหวัด ได้วินิจฉัยและผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจได้สั่งการไปตามมติ อ.ก.ตร.กรม และ อ.ก.ตร.จังหวัดแล้ว ตัวอย่างในเรื่องนี้อาจเทียบเคียงได้กับอำนาจของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย (ก.ม.) ตามกฎทบวงฉบับที่ 2 ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507 มาตรา 4 และ 5

ผลดีและผลเสียของการที่มี อ.ก.ตร.กรม และ อ.ก.ตร.จังหวัด แยกเป็นอิสระต่างหากจาก ก.พ.

1. ผลดี

(1) ทำให้สามารถวินิจฉัยสั่งการทางวินัย เป็นไปโดยอิสระ ไม่ต้องตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขแห่งกฎหมายที่จะต้องนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของ อ.ก.พ. จังหวัด หรือ อ.ก.พ.กระทรวงฯ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันข้าราชการตำรวจไม่ใช่ข้าราชการพลเรือนอีกต่อไปแล้ว จึงควรที่จะให้ ก.ตร. มีอำนาจบริหารงานบุคคลได้โดยอิสระแยกจาก ก.พ. ดังเช่นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลอื่น ๆ

(2) คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการตำรวจด้วยกันย่อมเข้าใจถึงปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่และสาเหตุในการกระทำผิดวินัยของข้าราชการตำรวจได้ดีกว่าข้าราชการพลเรือนฝ่ายอื่น ซึ่งย่อมจะให้ความเป็นธรรมในการพิจารณาความผิดและการลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยได้เหมาะสมกับลักษณะ และพฤติการณ์ในการกระทำผิด

2. ผลเสีย

(1) คณะกรรมการใน อ.ก.พ.กระทรวงฯ ประกอบด้วยข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ระดับอธิบดีกรม ย่อมจะมีความรู้ความสามารถที่ดีกว่า

ปัญหานี้ผู้เขียนเห็นว่าสามารถแก้ไขโดยกำหนดให้ข้าราชการพลเรือนผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวินัยมาร่วมเป็นอนุกรรมการใน อ.ก.ตร.กรมฯ และ อ.ก.ตร. จังหวัดได้

(2) อาจทำให้เกิดอคติในการวินิจฉัย ทั้งนี้ เพราะ ก.ตร. ซึ่งทำหน้าที่วินิจฉัยสั่งการในทางวินัยในชั้นต้น หากจะให้เป็นผู้ทำหน้าที่ผู้วินิจฉัยอุทธรณ์หรือวินิจฉัยกลั่นกรองการสั่งการอีกชั้นหนึ่ง ย่อมจะมีความเห็นเช่นเดิมที่ได้เคยวินิจฉัยสั่งการไว้แล้ว

ในปัญหานี้ผู้เขียนเห็นควรแก้ไขโดยกำหนดให้คณะอนุกรรมการใน อ.ก.ตร.กรม, อ.ก.ตร.จังหวัดเป็นคนละชุดกับคณะกรรมการใน ก.ตร. ทั้งนี้เพื่อให้ ก.ตร. ทำหน้าที่ตรวจสอบกลั่นกรองในการวินิจฉัยสั่งการทางวินัยของ ก.ตร.กรม หรือ อ.ก.ตร.จังหวัด อีกชั้นหนึ่ง รวมถึงการพิจารณาอุทธรณ์ด้วย

(3) คณะกรรมการในองค์การบริหารงานบุคคลอื่น เช่น ก.ต., ก.อ. และ ก.ค. ส่วนหนึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยข้าราชการในสังกัดนั้น ซึ่งย่อมจะทำหน้าที่การวินิจฉัยสั่งการด้วยความเป็นกลางและให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของข้าราชการที่ได้เลือกตั้งมาได้ดีกว่าคณะกรรมการที่มาจากแต่งตั้งทั้งหมด แต่คณะกรรมการใน ก.ตร. มาจากการแต่งตั้งทั้งหมด

ในปัญหานี้สามารถแก้ไขได้โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการข้าราชการตำรวจส่วนหนึ่งมาจากการเลือกตั้งของข้าราชการตำรวจได้

(6) การสอบสวนเพิ่มเติม

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จและเสนอสำนวน การสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปแล้ว

ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้มีอำนาจตาม มาตรา 86 หรือมาตรา 92 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 หรือ อ.ก.พ.กระทรวงฯ หรือ อ.ก.พ.จังหวัด หรือ ก.ตร. แล้วแต่กรณีพิจารณาแล้วเห็นว่า พยานหลักฐานยังไม่เพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ความจริงและยุติธรรม ก็มีอำนาจกำหนดประเด็นพร้อมทั้งส่ง เอกสารที่เกี่ยวข้อง

(ถ้ามี) ไปให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมได้ตามความเป็นจริง

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนคณะ เดิมไม่อาจทำการ

สอบสวนได้หรือผู้สั่งสอบสวนเพิ่มเติมเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะ ใหม่
ก็ให้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะใหม่ขึ้นทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ ทั้งนี้ให้
นำหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนในกรณีตามปกติมาบังคับใช้โดย
อนุโลม

คณะกรรมการสอบสวนต้องทำการสอบสวนเพิ่มเติมให้เสร็จ
สิ้นโดยเร็ว และส่งพยานหลักฐานที่ได้สอบสวนเพิ่มเติมไปให้ผู้สั่งสอบสวนเพิ่มเติม
โดยไม่ต้องทำความเห็น

3) กรณีความผิดทางวินัยที่ปรากฏชัดแจ้ง

ในกรณีนี้ต้อง เป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามที่กำหนดไว้ใน
กฎ ก.พ. ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2518) ในกรณีต่อไปนี้

(3.1) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่
หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่
เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(3.2) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเป็นเวลาเกิน
กว่าสิบห้าวัน และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้ว เห็นว่าไม่มีเหตุอันสมควร
หรือเห็นว่ามีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

ผู้มีอำนาจตามมาตรา 86 หรือมาตรา 92 วรรคสาม แห่งพระราช
บัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 จะสั่งลงโทษให้ออก ปลดออก หรือ
ไล่ออก โดยไม่ต้องสอบสวนก็ได้

ในกรณีนี้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวข้างต้นเพียงแต่ไม่ต้องแต่งตั้ง
กรรมการสอบสวนเท่านั้น แต่จะต้องดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาในมาตรา 86
และ 92 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย กล่าวคือ จะต้องนำเรื่องเสนอ อ.ก.พ.
จังหวัดฯ หรือ อ.ก.พ.กระทรวงฯ พิจารณาก่อน แล้วจึงส่งการไปตามมติ อ.ก.พ.
จังหวัด หรือ อ.ก.พ.กระทรวง

จึงมีปัญหาก็จะต้องวิเคราะห์ต่อไปว่า ในกรณีที่ข้าราชการตำรวจชั้น
 จำลึบตำรวจลงมานั้น สำหรับอธิบดีกรมตำรวจคงไม่มีปัญหา เพราะเป็นผู้มีอำนาจ
 ตาม มาตรา 86 และ 92 วรรคสาม อยู่แล้ว คงมีปัญหสำหรับผู้บังคับบัญชาที่ได้รับ
 มอบอำนาจจากอธิบดีกรมตำรวจตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการตำรวจหรือเทียบเท่าขึ้นไปจะ
 อาศัยอำนาจตาม มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ.2477 สั่ง
 ไล่ออก ปลดออก หรือไล่ออก โดยไม่ต้องสอบสวนได้หรือไม่ เพราะตามกฎหมาย ก.พ.
 ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2518) มิได้กำหนดให้เป็นผู้มีอำนาจสั่งได้ ผู้เขียนเห็นว่าตาม
 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ.2477 มาตรา 9 ได้บัญญัติให้ผู้ที่ได้รับ
 มอบหมายจากอธิบดีกรมตำรวจตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการตำรวจหรือเทียบเท่าขึ้นไปมีอำนาจ
 สั่งได้อยู่แล้วตามเหตุที่ระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนไม่ว่าจะ
 เป็นการกระทำผิดฐานใดหากเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ประกอบกับ
 ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521 มาตรา 60 บัญญัติให้หน้า
 กฎ ก.พ. มาใช้กับข้าราชการตำรวจโดยอนุโลม ดังนั้น จึงเห็นว่าในกรณีความผิด
 ปรากฏชัดแจ้งตาม กฎ ก.พ.ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2518) ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดี
 กรมตำรวจ สามารถสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก ไล่ออกสำหรับข้าราชการตำรวจ
 ชั้นจำลึบตำรวจลงมาได้โดยไม่ต้องทำการสอบสวน คงมีปัญหาคู่แต่เพียงว่าจะต้องนำ
 เสนอ อ.ก.พ.จังหวัดฯ หรือ อ.ก.พ.กระทรวงฯ แล้วแต่กรณีพิจารณาก่อนหรือไม่
 ปัญหานกรณีนี้จะต้องเป็นไปตามที่ได้วิเคราะห์ในเรื่องการกระทำความผิดวินัยอย่าง
 ร้ายแรงตามข้อ 2) สำหรับข้าราชการตำรวจชั้นจำลึบตำรวจลงมาว่าจะต้องดำเนินการ
 ตามกระบวนการตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือไม่ หากต้องดำเนินการ
 ก็จะต้องนำเสนอ อ.ก.พ.จังหวัด หรือ อ.ก.พ.กระทรวงฯ พิจารณาก่อนแล้ว
 จึงสั่งการไปตามนั้น

สำหรับทางปฏิบัติของกรมตำรวจ ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรม
 ตำรวจอันได้แก่รองหรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ผู้บัญชาการตำรวจหรือเทียบเท่ามี
 อำนาจสั่งได้โดยไม่ต้องนำเสนอ อ.ก.พ.จังหวัด หรือ อ.ก.พ.กระทรวงฯ พิจารณา
 ก่อนแต่อย่างใด

4.4 การสั่งพักราชการและการให้ออกจากราชการไว้ก่อน

ในการดำเนินการทางวินัย ในบางกรณีจะต้องใช้เวลาในการดำเนินการ ซึ่งหากจะทำให้ข้าราชการตำรวจผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอยู่รับราชการต่อไป อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ และเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวน ดังนั้น จึงต้องมีวิธีการทำให้ข้าราชการตำรวจผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากหน้าที่ราชการไป ซึ่งมีอยู่ 2 วิธีการ คือ

1) การสั่งพักราชการ

ความหมาย

การให้พักราชการคือ การสั่งให้ข้าราชการพ้นจากตำแหน่งระหว่างการสอบสวนพิจารณาทางวินัย หรือระหว่างถูกฟ้องคดีอาญาหรือระหว่างต้องหาว่ากระทำผิดอาญา และงดเบิกจ่ายเงินเดือนและเงินอื่น ๆ ที่จ่ายเป็นรายเดือน ตลอดจนเงินช่วยเหลือต่าง ๆ ไว้ก่อน ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะไม่ให้ผู้นั้นอยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการต่อไป เพื่อป้องกันมิให้เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือพิจารณาหรือมิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น หรือเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ราชการในประการอื่น และถ้าการสอบสวนพิจารณาได้ความเป็นสัจย์ว่ากระทำผิดวินัยอย่าง ๘๘ ร้ายแรง ก็จะได้สั่งลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ตั้งแต่วันพักราชการได้ด้วย

(1) หลักเกณฑ์และวิธีการ

ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจไม่ได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์และวิธีการเอาไว้คงมีเฉพาะตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ที่กำหนดให้อำนาจอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากอธิบดีกรม

ตำรวจ สั่งพักราชการหรือให้ข้าราชการตำรวจชั้นพลตำรวจและนายสิบตำรวจออกจากราชการเท่านั้น^{๘๙} ดังนั้น จึงต้องนำมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 และ กฎ ก.พ.ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518) มาบังคับใช้โดยอนุโลมกับข้าราชการตำรวจ ดังนั้น การสั่งพักราชการข้าราชการตำรวจจึงมีหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ.2477 มาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 กฎ ก.พ. ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518) และประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 1 บทที่ 11 ซึ่งสรุปหลักเกณฑ์และวิธีการในการพักราชการได้ดังนี้

(1.1) กรณีที่จะสั่งพักราชการ^{๙๐}

กรณีที่จะสั่งพักราชการได้มีดังนี้

- (ก) มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือ
- (ข) มีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ การถูกตั้งกรรมการสอบสวนที่จะสั่งพักราชการได้ตามข้อ ก. นั้น หมายถึง กรณีถูกผู้มีอำนาจตาม มาตรา 86 หรือ มาตรา 92

ศูนย์วิทยทรัพยากร

^{๘๙}ตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะ 1 บทที่ 11 ว่าด้วยเรื่องการพักราชการโดยนำหลักเกณฑ์และวิธีการใน กฎ ก.พ.ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518) มาบัญญัติไว้

^{๙๐}พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518, มาตรา 90

วรรคสาม^{๑๑} แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 สั่งแต่งตั้งกรรมการชั้นเท่าการสอบสวนในความผิดวินัยอย่างร้ายแรงเท่านั้น ไม่ได้หมายความรวมถึงการแต่งตั้งกรรมการสอบสวนในความผิดที่ไม่ร้ายแรง ซึ่งกรณีแต่งตั้งกรรมการสอบสวนในความผิดไม่ร้ายแรงนั้นยังสั่งพักราชการไม่ได้

อนึ่ง คำสั่งพักราชการในกรณีข้างต้นต้องเป็นคำสั่งออกหลังจากตั้งกรรมการสอบสวนแล้ว คำสั่งพักราชการที่ออกก่อนตั้งกรรมการเป็นคำสั่งที่สั่งโดยไม่มีอำนาจและ ไม่มีผลใช้บังคับตามกฎหมาย^{๑๒}

"ถูกฟ้องคดีอาญา" มิได้มีบทนิยามหรือระเบียบบัญญัติหรือกำหนดไว้แต่อย่างใด อย่างใดก็ดี อ.ก.พ.วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการของ ก.พ. ได้พิจารณาในการประชุม ครั้งที่ 6/2517 ลง 27 พฤษภาคม 2517 มีความเห็นว่าในกรณีที่ข้าราชการถูกฟ้องคดีอาญา โดยพนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้น ข้าราชการผู้นั้นย่อมตกอยู่ในฐานะจำเลยนับแต่เวลาที่ได้ฟ้อง แม้ว่าคดีนั้นศาลจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ตาม ส่วนในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์นั้น หากศาลยังมิได้ประทับฟ้องไว้พิจารณา ผู้ถูกฟ้องยังไม่ตกอยู่ในฐานะจำเลยจะถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ถูกฟ้องคดีอาญาไม่ได้จนกว่าศาลได้ประทับฟ้องคดีไว้พิจารณาแล้ว จึงจะถือว่าผู้นั้นถูกฟ้องคดีอาญา

คำว่า "ต้องหาว่ากระทำผิดอาญา" หมายถึง ถูกพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าได้กระทำผิดอาญาโดยตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว แต่

ศูนย์วิทยทรัพยากร

คู่มือการปฏิบัติงาน

^{๑๑}กรณีข้าราชการตำรวจยศตั้งแต่จ่าสิบตำรวจลงมากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ไม่ต้องตั้งกรรมการตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 โดยให้แต่งตั้งกรรมการตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 1 บทที่ 3 ว่าด้วยการสอบสวน

^{๑๒}สำนักงาน ก.พ. "หนังสือที่ สร.0906/113771 คอบข้อหารือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์," 24 พฤศจิกายน 2514.

ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลเท่านั้น

(1.2) เหตุที่จะสั่งพักราชการ

แม้ปรากฏว่า ข้าราชการตำรวจจะมีกรณีถูกตั้งกรรมการสอบสวนในความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาที่มีโทษกระทำโดยประมาทหรือลหุโทษแล้วก็ตาม ก็ยังสั่งพักราชการไม่ได้จนกว่าจะมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้คือ^{๑๓}

(ก) กรณีที่ถูกตั้งกรรมการสอบสวนหรือถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญานั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือเกี่ยวกับความประพฤติหรือพฤติกรรมอันไม่น่าไว้วางใจ และผู้มีอำนาจสั่งพักราชการพิจารณาเห็นว่า ถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการอาจเกิดการเสียหายแก่ราชการ หรือ

(ข) มีพฤติกรรมที่แสดงว่า ถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการจะเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือพิจารณาหรือก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นหรือ

(ค) ผู้นั้นอยู่ในระหว่างถูกคุมขัง* หรือต้องจำคุกโดยพิพากษา** และถูกคุมขังหรือต้องจำคุกมาเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่าสิบห้าวันแล้ว ทั้งนี้ผู้นั้นอยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชา ในการพิจารณาสั่งพัก

^{๑๓}กฎ ก.พ.ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518) และประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีอาญา เล่มที่ 1 ลักษณะ 1 บทที่ 11 ข้อ 2

* "คุมขัง" ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(12) ให้คำจำกัดความไว้ว่า คุมตัว ควบคุม ขัง กักขัง หรือจำคุก

** "ต้องจำคุกโดยคำพิพากษาให้จำคุกและตัวผู้ซึ่งจะถูกสั่งพักราชการได้เข้ารับโทษอยู่ในเรือนจำจริง ๆ ถ้าได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์และฎีกาไม่เข้าตามข้อนี้

ราชการข้าราชการตำรวจแต่ละราย แม้จะปรากฏข้าราชการผู้นั้น มีกรณีถูกตั้งกรรมการสอบสวนในความผิดร้ายแรง หรือต้องหาคดีอาญา หรือถูกฟ้องคดีอาญาที่มีโทษความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าจะไม่เสียหายแก่ราชการหรือไม่มีพฤติการณ์แสดงว่าจะ เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนพิจารณา หรือจะไม่ก่อให้เกิดความไม่สงบขึ้นแต่ประการใด จะไม่สั่งพักราชการก็ได้ เว้นแต่ผู้นั้นอยู่ในระหว่างถูกคุมขังหรือต้องจำคุกโดยคำพิพากษา และถูกคุมขังหรือต้องจำคุกมาเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า 15 วัน แล้วจะต้องสั่งพักราชการเนื่องจากข้าราชการตำรวจผู้นั้นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้

(1.3) ระยะเวลาการพักราชการ

ให้พักตลอดเวลาที่สอบสวนพิจารณา^{๑๔}

(ก) ในกรณีถูกตั้งกรรมการสอบสวนในความผิดร้ายแรง หมายถึง การสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนและการพิจารณาสั่งการของผู้มีอำนาจในขั้นตอนที่ต่อจากการสอบสวน ซึ่งอาจจะเป็นการพิจารณาของผู้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนหรือของ อ.ก.พ.กระทรวง หรือ อ.ก.พ.จังหวัด แล้วแต่กรณี และการพิจารณาสั่งการของปลัดกระทรวง อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี

(ข) ในกรณีต้องหาคดีอาญา หมายถึง การสอบสวนของพนักงานสอบสวน และการพิจารณาของพนักงานอัยการ แจ้งคำสั่งเด็ด

^{๑๔}กฎ ก.พ.ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2518) ข้อ 3

ขาดไม่ฟ้องผู้นั้น หรือการพิจารณาของศาลในกรณีที่ถูกฟ้องคดีอาญาด้วย⁹⁵

(ค) ในกรณีถูกฟ้องคดีอาญา หมายถึง การพิจารณาของศาลจนคดีถึงที่สุด ซึ่งอาจจะถึงที่สุดโดยโจทก์ถอนฟ้องหรือโจทก์จำเลยไม่อุทธรณ์หรือฎีกา หรือศาลฎีกาได้พิพากษาแล้ว⁹⁶

(1.4) การสั่งพักราชการ เมื่อมีเรื่องหลายกรณีหรือมีกรณีอื่นเพิ่มขึ้น⁹⁷

(ก) กรณีถูกตั้งกรรมการสอบสวนหลายสำนวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญาหลายคดี ถ้าจะสั่งพักให้สั่งพักทุกสำนวนและทุกคดี

(ข) กรณีสั่งพักราชการไว้แล้ว ภายหลังมีกรณี

---

⁹⁵หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ สร.0711/134907 ลง 25 พ.ย. 2525
ตอบข้อหารือกรมการปกครองว่า

"ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งพักราชการพลเรือน ซึ่งถูกตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง และถูกฟ้องคดีอาญาโดยในคำสั่งพักราชการดังกล่าว ได้ระบุทั้งกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และกรณีถูกฟ้องคดีอาญานั้น แม้การสอบสวนพิจารณาทางวินัยเสร็จสิ้นแล้ว ปรากฏว่าข้าราชการผู้นั้นมิได้กระทำผิดหรือกระทำผิดแต่ไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษถึงออกจากราชการ และไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่นก็ตาม เมื่อคดีอาญายังไม่ถึงที่สุด ผู้บังคับบัญชาก็ยังไม่อาจสั่งให้ข้าราชการดังกล่าวเข้ารับราชการได้"

⁹⁶หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ 16614/2500 ลง 6 ส.ค. 2500 ตอบข้อหารือกรมตุลาการว่า การให้ข้าราชการพักราชการในกรณีถูกฟ้องคดีอาญา ต่อมาได้รับนิรโทษกรรมโดยถือว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิด และผู้กระทำพ้นความรับผิดชอบ และไม่มีมลทินก็ต้องสั่งให้กลับโดยไม่ต้องตั้งกรรมการขึ้นสอบสวนแต่อย่างใด

⁹⁷กฎ ก.พ.ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518) ข้อ 4

หรือคดีเพิ่มขึ้นเว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ก็ให้
สั่งพักงานส่วนาน หรือคดีที่เพิ่มขึ้นด้วย

กฎ ก.พ.ข้อนี้บังคับให้ผู้มีอำนาจต้องสั่งพักราชการ
เช่น ข้าราชการตำรวจถูกสั่งพักราชการอันเนื่องจากรับโทษกักขังแทนค่าปรับกรณี
กระทำผิดพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2496 มีกำหนด 2 ปี เมื่อผู้บังคับบัญชา
พิจารณาเห็นว่าการกระทำของข้าราชการตำรวจนั้นเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง
จึงได้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนแล้ว ดังนี้ ผู้บังคับบัญชาต้องสั่งให้ข้าราชการตำรวจ
ผู้นั้นพักราชการในกรณีที่ตั้งกรรมการสอบสวนเพิ่มขึ้นนั้นด้วย

(1.5) วันพักราชการ

หลักห้ามมิให้สั่งพักย้อนหลัง ไปก่อนวันออกคำสั่ง เว้น
แต่^{๑๘}

(ก) ผู้ถูกสั่งพักราชการถูกคุมขังหรือจำคุก ให้พัก
ย้อนไปถึงวันที่ถูกคุมขังหรือจำคุก

(ข) ถ้าสั่งพักราชการไว้แล้วไม่ถูกต้อง จะต้อง
สั่งใหม่ก็ให้สั่งย้อนขึ้นไปถึงวันที่สั่งพักราชการตามคำสั่งเดิม

(2) ผู้มีอำนาจสั่งพักราชการ

(2.1) สำหรับข้าราชการตำรวจ ตั้งแต่ชั้นนายดาบตำรวจ
ขึ้นไป ซึ่งเป็นการสั่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518
มาตรา 90 ผู้มีอำนาจคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาด
ไทย อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้ง
คณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 86 และ มาตรา 92 วรรคสาม^{๑๑}

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๘}กฎ ก.พ.ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518) ข้อ 5 ประกอบกับประมวล
ระเบียบข้าราชการไม่เกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะ 1 บทที่ 11 ข้อ 5

^{๑๑}พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน 2518 มาตรา 90,

(2.2) ส่วนข้าราชการตำรวจตั้งแต่ชั้นจำเลยตำรวจลงมา เป็นการสั่งพักราชการ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ.2477 มาตรา 9 ผู้มีอำนาจ คือ

(ก) อธิบดีกรมตำรวจ

(ข) ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการขึ้นไปหรือเทียบเท่าขึ้นไปที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรม ซึ่งในปัจจุบันอธิบดีกรมตำรวจได้มีคำสั่งที่ 1407/2522 ลงวันที่ 14 กันยายน 2522 มอบหมายอำนาจสั่งให้แก่ผู้บังคับบัญชาตำแหน่งดังต่อไปนี้

- รองอธิบดีกรมตำรวจ สั่งได้ทุกหน่วยงาน
ในกรมตำรวจ
- ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ สั่งได้ทุกหน่วยงาน
ในกรมตำรวจ
- ผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าผู้บัญชาการ
สั่งได้ทุกหน่วยงานในบังคับบัญชา

มีปัญหาว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดจะมีอำนาจสั่งพักราชการข้าราชการตำรวจชั้นสารวัตรลงมา ในส่วนภูมิภาคได้หรือไม่ เพราะตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521 ไม่ได้กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งพักราชการข้าราชการตำรวจได้ แต่เมื่อพิจารณาตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ซึ่งกำหนดให้ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งกรรมการตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันเป็นผู้มีอำนาจสั่งพักราชการ ผู้ถูกตั้งกรรมการสอบสวนได้ ฉะนั้น ในเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจตั้งกรรมการสอบสวนข้าราชการตำรวจชั้นสารวัตรลงมาตาม มาตรา 86 ด้วย ฉะนั้น จึงมีอำนาจสั่งพักราชการตามมาตรา 90 ดังกล่าวได้ด้วย เพราะเป็นกระบวนการพิจารณาทางวินัยเดียวกัน

(3) คำสั่งพักราชการ

ให้ทำเป็นหนังสือตามแบบคำสั่งของทางราชการระบุชื่อผู้ถูกสั่งพัก พร้อมทั้งกรณีและเหตุที่สั่งให้พักราชการด้วย และให้แจ้งให้ผู้ถูกสั่งพักราชการทราบโดยพลัน ถ้าแจ้งไม่ได้ให้ปิดสำเนาคำสั่งไว้ ณ ที่ทำการของผู้นั้นและแจ้งโดย

หนังสือไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังที่อยู่ของผู้นั้น¹⁰⁰

(4) ผลของการถูกสั่งพักราชการ

การสั่งให้ข้าราชการตำรวจพักราชการมีผลดังนี้

(4.1) ผู้ถูกสั่งพักราชการย่อมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่และไม่ให้มาปฏิบัติหน้าที่ตลอดระยะเวลาที่พักราชการนั้น แต่ยังไม่ขาดจากการเป็นข้าราชการ อยู่โดยงดการเบิกจ่ายเงินเดือนและเงินอื่น ๆ ที่จ่ายเป็นรายเดือน ตลอดจนเงินช่วยเหลือต่าง ๆ ไว้ก่อนจนกว่าคดีหรือกรณีถึงที่สุด¹⁰¹

(4.2) เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งถูกสั่งพักราชการตำแหน่งนั้นก็ว่างลง¹⁰² แต่อัตราเงินเดือนไม่ว่าง¹⁰³ จะเอาอัตราเงินเดือนนั้นไปเบิกจ่ายให้ผู้อื่นมิได้ ต้องสงวนอัตราเงินเดือนนั้นไว้ก่อนจนกว่าคดีหรือกรณีถึงที่สุด

(4.3) ผู้ถูกสั่งพักราชการมิได้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งแล้ว ผู้บังคับบัญชาไม่อาจสั่งย้ายผู้อยู่ระหว่างพักราชการไปดำรงตำแหน่งอื่นได้¹⁰⁴

(4.4) ถ้าผู้ถูกสั่งพักราชการเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่สั่งให้ตนพักราชการโดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วย

100 ก.พ. ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518) ข้อ 6

101 ประวิฬ ฌ นคร, คู่มือการรักษาวินัยข้าราชการสำหรับผู้บังคับบัญชา, หน้า 166.

102 สำนักงาน ก.พ. "หนังสือที่ สร 0709/12363 ตอบข้อหารือกรมที่ดิน", 24 มกราคม 2523.

103 พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญ และเงินอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน พ.ศ.2522.

104 สำนักงาน ก.พ. "หนังสือที่ สร 0709/12363 ตอบข้อหารือกรมที่ดิน", 24 มกราคม 2523.

ระเบียบข้าราชการพลเรือนก็มีสิทธิร้องทุกข์ได้¹⁰⁵

(4.5) การพักราชการให้พักตลอดเวลาที่สอบสวนพิจารณา คำว่า "สอบสวนพิจารณา" หมายถึง การสอบสวนพิจารณาในเรื่องที่ถูกสอบสวนทางวินัยและหมายความรวมถึงการพิจารณาคดีอาญาของศาลด้วย¹⁰⁶

(4.6) ข้าราชการที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและได้ถูกดำเนินคดีอาญาในเรื่องที่ถูกกล่าวหา แม้ภายหลัง อ.ก.พ.กระทรวง จะมีมติว่าข้าราชการผู้นั้นมิได้กระทำผิดและไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ข้าราชการผู้นี้ก็ยังคงอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกฟ้องคดีอาญา และผลคดียังไม่ถึงที่สุดเช่นนี้จะต้องรอการสั่งการเด็ดขาดทางวินัยไว้ก่อนจนกว่าจะทราบผลคดีอาญา¹⁰⁷

(4.7) ให้นำใช้เครื่องแบบตลอดเวลาที่ถูกสั่งพักราชการ¹⁰⁸

(5) การสั่งให้ผู้ถูกพักราชการกลับเข้ารับราชการ

การสั่งให้ข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการกลับเข้ารับราชการ หมายถึง การสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการและแต่งตั้งให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งอีกครั้งหนึ่งหลังจากพ้นจากการดำรงตำแหน่งไปเป็นการชั่วคราว

(5.1) กรณีที่จะต้องสั่งให้กลับเข้ารับราชการ

กรณีที่ผลการสอบสวนปรากฏว่า ผู้นั้นมิได้กระทำผิด

¹⁰⁵กฎ ก.พ.ฉบับที่ 8 ข้อ 3 และ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 9

¹⁰⁶สำนักงาน ก.พ., "หนังสือ สร 0711/49867 ตอบข้อหารือกรมการปกครอง", 28 เมษายน 2525.

¹⁰⁷สำนักงาน ก.พ., "หนังสือที่ สร 0711/134907 ตอบข้อหารือกรมการปกครอง", 25 พฤศจิกายน 2525.

¹⁰⁸กฎกระทรวง ฉบับที่ 17 (พ.ศ.2525) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบตำรวจ พ.ศ.2477 (ฉบับที่ 2) ข้อ 92

วินัยอย่างร้ายแรงที่จะถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก และไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น* ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจจะต้องสั่งให้ผู้ถูกพักราชการนั้นกลับเข้ารับราชการตามเดิม โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการดังนี้¹⁰⁹

(ก) ผู้มีอำนาจสั่งให้กลับเข้ารับราชการได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งที่สั่งให้ข้าราชการผู้นั้นพักราชการ

(ข) ตำแหน่งที่จะให้ข้าราชการผู้นั้นกลับเข้ารับราชการจะต้องเป็นตำแหน่งในระดับเดิมที่ผู้นั้นเคยดำรงอยู่ก่อนถูกพักราชการ

(ค) เงินเดือนที่ได้รับจะต้องไม่สูงกว่าชั้นที่ได้รับอยู่เดิมก่อนจะถูกสั่งพักราชการ

(5.2) กรณีที่ไม่ต้องสั่งให้กลับเข้ารับราชการ

ถ้าผลการสอบสวนปรากฏว่า ผู้นั้นกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้สั่งลงโทษให้เป็นไปตามมาตรา 86 ถ้าปรากฏว่า ผู้นั้นกระทำผิดวินัยแต่ไม่ถึงขั้นร้ายแรง แต่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้สั่งลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรงเสร็จแล้วสั่งให้ออกจากราชการตามเหตุอื่นโดยไม่ต้องสั่งให้กลับเข้ารับราชการหรือในกรณีที่ปรากฏว่า ผู้นั้นไม่ได้กระทำผิดวินัย แต่มีกรณีที่จะ

*ไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น หมายความว่า จะต้องมีการสอบสวนแล้ว และผลการสอบสวนปรากฏว่าผู้นั้นไม่มีกรณีต้องออกจากราชการ เช่น ไม่มีมลทินหรือมัวหมอง เป็นต้น ดังนั้น เมื่อคดีถึงที่สุดโดยศาลพิพากษาให้ยกฟ้องและผู้บังคับบัญชายังมิได้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนผู้นี้ไว้ การสั่งพักราชการอันมีมูลเนื่องมาจากการถูกฟ้องคดีอาญาก็ย่อมหมดไปจึงต้องสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการตามเดิม และหากผู้บังคับบัญชาเห็นว่ายังมีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่นอีก ก็อาจแต่งตั้งกรรมการสอบสวนผู้นั้นต่อไปได้ ทั้งนี้อยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชา ตามนัยหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร 0709/6712 ลงวันที่ 11 มกราคม 2523
ตอบข้อหารืออธิบดีกรมตุลาการ

¹⁰⁹กฎ ก.พ. ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518) ข้อ 12

ต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่นก็ให้สั่งให้ออกจากราชการตามเหตุนั้น โดยไม่ต้องสั่งให้กลับเข้ารับราชการ

(6) เงินเดือนของผู้ถูกสั่งพักราชการ

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 90 วรรคสอง บัญญัติว่าเงินเดือนของผู้ถูกสั่งพักราชการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยการนั้น ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. 2502 มาตรา 4 ถึง 7 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้สรุปได้ว่า

(6.1) เมื่อสั่งพักราชการแล้ว ต้องงดเบิกจ่ายเงินเดือนรวมทั้งเงินอื่นที่เบิกจ่ายเป็นรายเดือน นับตั้งแต่วันที่พักราชการเป็นต้นไป

(6.2) เมื่อคดีหรือกรณีถึงที่สุด¹¹⁰ ปรากฏว่า

(ก) ผู้ถูกสั่งพักราชการมิได้กระทำความผิดและไม่มีมลทินหรือมีหม่อมอง เงินเดือนระหว่างพักราชการให้จ่ายเต็ม

(ข) ผู้ถูกสั่งพักราชการมิได้กระทำความผิด แต่มีมลทินหรือมีหม่อมองหรือกระทำความผิด แต่ถูกลงโทษไม่ถึงออกจากราชการ เงินเดือนระหว่าง

¹¹⁰หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0503/30066 ลง 17 ก.ย. 2522 ได้กำหนดว่าคดีหรือกรณีถึงที่สุดเมื่อ

(1) ถ้าเป็นคดีในศาล คดีถึงที่สุดเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว

(2) ถ้าถูกตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยกรณีถึงที่สุดเมื่อการสอบสวนพิจารณาเสร็จและรายงานผลไปยัง ก.พ. และ ก.พ. ได้รับทราบผลการสอบสวนแล้ว โดยมีได้เปลี่ยนแปลงโทษเป็นอย่างอื่น หรือถ้า ก.พ. ได้เปลี่ยนแปลงโทษเป็นอย่างอื่น กรณีจะถึงที่สุดตามผลของการเปลี่ยนแปลงโทษของ ก.พ. (สำหรับข้าราชการตำรวจให้ ก.ตร. ทาหน้าที่ ก.พ.)

(3) ถ้าข้าราชการที่ถูกสั่งพักราชการและถูกลงโทษทางวินัยได้ร้องทุกข์หรืออุทธรณ์คำสั่งลงโทษ กรณีจะถึงที่สุดเมื่อได้มีการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ถึงที่สุดแล้ว

พักราชการให้จ่ายไม่เกินครึ่งหนึ่ง แต่ค่าเช่าบ้านให้จ่ายเต็ม

(ค) ผู้ถูกสั่งพักราชการกระทำผิดและถูกลงโทษ

ให้ห้อย ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ เงินเดือนไม่ต้องจ่าย

2) การให้ห้อยจากราชการไว้ก่อน

ตามความหมายในมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ก็คือการให้ข้าราชการผู้มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำผิดอาญา ออกจากราชการขาดจากตำแหน่งและอัตราเงินเดือนไว้ก่อน ระหว่างการสอบสวนพิจารณาเพื่อรอฟังการสอบสวนพิจารณา

อนึ่ง การให้ข้าราชการออกจากราชการไว้ก่อนนี้ เป็นผลให้ข้าราชการผู้ถูกสั่งให้ห้อยนั้นพ้นจากตำแหน่งและอัตราเงินเดือน ซึ่งสามารถตั้งผู้อื่นให้ดำรงตำแหน่งนั้นและรับเงินเดือนในอัตรานั้นได้¹¹¹

(1) หลักเกณฑ์และวิธีการ

ในการสั่งให้ข้าราชการออกจากราชการไว้ก่อนนั้น กฎ ก.พ. ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2518) ได้กำหนดให้หลักเกณฑ์และวิธีการของการให้พักราชการบางข้อมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่โดยที่การให้ห้อยจากราชการไว้ก่อนมีผลให้ผู้นั้นขาดจากตำแหน่งและอัตราเงินเดือน ซึ่งอาจบรรจุแต่งตั้งคนอื่นแทนในตำแหน่งนั้นได้ ดังนั้น การให้ห้อยจากราชการไว้ก่อน จึงมีหลักเกณฑ์และวิธีการแตกต่างไปจากการสั่งพักราชการบางประการดังนี้

(1.1) กรณีและเหตุที่จะสั่งให้ห้อยจากราชการไว้ก่อน

ผู้ที่จะถูกสั่งให้ห้อยจากราชการไว้ก่อนต้องเป็นผู้ที่อาจถูกสั่งพักราชการได้ คือ มีกรณีและเหตุที่จะถูกสั่งพักราชการตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาแล้วในเรื่องที่ว่าด้วยการพักราชการ และมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องเป็นกรณีที่ผู้มีอำนาจพิจารณาเห็นว่าการสอบสวน หรือการพิจารณากรณีหรือ

¹¹¹ คณะวิทยากรด้านวินัย สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, หน้า 232

คดีนั้นจะไม่แล้วเสร็จไปโดยเร็ว¹¹²

อนึ่ง ข้าราชการที่ถูกแต่งตั้งกรรมการสอบสวนฐาน ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลายาวเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มี เหตุผลอันสมควร ผู้บังคับบัญชาอาจสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนได้¹¹³

การที่มีวิธีการให้ออกจากราชการไว้ก่อนใช้แก่ ข้าราชการที่มีกรณีและ เหตุที่จะสั่งพักราชการไว้ ก็เพื่อให้ตำแหน่งและอัตราเงิน เดือนที่ผู้นั้นครองอยู่ว่างลง จะได้บรรจุและแต่งตั้งบุคคลอื่นปฏิบัติงานแทนโดยรับเงิน เดือนในอัตรานั้นได้ ไม่ขาดคำสั่ง

(1.2) วันออกจากราชการไว้ก่อน

ตามกฎหมาย ก.พ.ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518)¹¹⁴ ข้อ 10 กำหนดให้หน้าข้อ 5 มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ ห้ามมิให้สั่งให้ออกจากราชการ ไว้ก่อนย้อนหลัง ไปก่อนวันออกคำสั่ง เว้นแต่

---

¹¹² กฎ ก.พ.ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518) ข้อ 7 กำหนดหลักเกณฑ์การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนว่า "เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีเหตุที่อาจถูกสั่งพัก ราชการตามข้อ 2 และผู้มีอำนาจตามมาตรา 86 หรือมาตรา 92 แล้วแต่กรณี พิจารณาเห็นว่า การสอบสวนหรือพิจารณากรณีหรือคดีนั้นจะไม่แล้วเสร็จไปโดยเร็ว ก็ ให้สั่งผู้นั้นออกจากราชการไว้ก่อนได้"

¹¹³ สำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0711/บ.236 ตอบข้อหารือสำนักงาน ก.ค., 30 มกราคม 2530.

¹¹⁴ ประกอบด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่มที่ 1 ลักษณะ 1 บทที่ 11 ข้อ 5, 8 และ 10

(ก) การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ในกรณี
ผู้นั้นถูกสั่งพักราชการไว้แล้วให้สั่งให้ออกตั้งแต่วันที่พักราชการเป็นต้นไป¹¹⁵

(ข) ผู้ซึ่งจะถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนอยู่
ในระหว่างถูกคุมขัง หรือต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษา การให้ออกจากราชการไว้
ก่อนในเรื่องนั้น ให้สั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนย้อนหลังไปถึงวันที่ถูกคุมขัง หรือ
ต้องจำคุกได้

(ค) ในกรณีที่ได้มีคำสั่งให้ออกจากราชการไว้
ก่อนแล้ว ถ้าจะต้องสั่งใหม่เพราะคำสั่งเดิมไม่ถูกต้อง ให้สั่งตั้งแต่วันที่ออกจาก
ราชการไว้ก่อนตามคำสั่งเดิม

ตัวอย่างเช่น สิบตำรวจโท ก. ถูกตั้งกรรมการ
สอบสวนร่วมกับพวกปล้นทรัพย์ผู้อื่น ทางคดีอาญาอยู่ระหว่างการดำเนินคดีใน
ชั้นศาล ทางวินัยผู้บัญชาการตำรวจนครบาลพิจารณาแล้วเห็นว่าหากให้สิบตำรวจ
โท ก. อยู่รับราชการต่อไปอาจเกิดความเสียหายแก่ราชการและทางคดีจะไม่แล้ว
เสร็จโดยเร็ว จึงสั่งให้สิบตำรวจโท ก. ออกจากราชการไว้ก่อนนับแต่วันที่ถูกสั่งพัก
ราชการ แต่ปรากฏว่าผู้บัญชาการตำรวจนครบาลไม่มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการตำรวจ
ออกจากราชการไว้ก่อนได้ ดังนั้น เมื่อกรมตำรวจจะออกคำสั่งใหม่จึงต้องสั่งให้
สิบตำรวจโท ก. ออกจากราชการไว้ก่อน นับแต่วันที่ถูกพักราชการซึ่งเป็นวันที่ผู้
ควรที่จะถูกให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามคำสั่ง ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

(2) ผลของการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

การสั่งให้ข้าราชการออกจากราชการไว้ก่อน จะมีผลดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹¹⁵ตาม กฎ ก.พ.ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518) ข้อ 8 กำหนดไว้ว่าเมื่อได้
สั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดพักราชการไว้แล้ว หากมีเหตุตามข้อ 7 จะสั่งให้
ผู้นั้นออกจากราชการไว้ก่อนอีกชั้นหนึ่งได้

(2.1) ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ย่อมพ้นสภาพการเป็นข้าราชการ และต้องออกจากราชการไปชั่วคราว แต่เป็นการออกจากราชการที่ไม่เด็ดขาด จะต้องมีการสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้วอีกชั้นหนึ่ง¹¹⁶

(2.2) ถ้าผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเห็นว่า ตนไม่ได้รับความเป็นธรรมในการถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนนั้น เนื่องจากผู้บังคับบัญชาได้ใช้อำนาจหน้าที่สั่งให้ตนออกจากราชการไว้ก่อนโดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติตามที่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนก็มีสิทธิจะร้องทุกข์ได้¹¹⁷ แต่ไม่มีสิทธิอุทธรณ์¹¹⁸

(2.3) ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุจะบรรจุและแต่งตั้งหรือเลื่อนข้าราชการผู้อื่นให้มาดำรงตำแหน่งที่ว่างนั้นแทนผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนก็ได้ แต่ก็ควรจะต้องคำนึงด้วยว่าจะมีตำแหน่งอื่นในระดับเดียวกันสำหรับสั่งให้ผู้ถูกให้ออกจากราชการไว้ก่อนกลับเข้ารับราชการหรือไม่ ถ้าการสอบสวนพิจารณาเสร็จ¹¹⁹

(2.4) งดใช้เครื่องแบบเช่นเดียวกับถูกสั่งพักราชการ

(3) การสั่งให้กลับเข้ารับราชการ

การสั่งให้ข้าราชการผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนกลับเข้ารับราชการ หมายถึง การสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกครั้งหนึ่งหลังจากออกจากราชการเป็นการชั่วคราว

หลักเกณฑ์และวิธีการสั่งให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนกลับเข้ารับราชการ ก็เหมือนกับการสั่งให้ผู้ถูกสั่งพักราชการกลับเข้ารับราชการ แต่

¹¹⁶ ประวิณ ฌ นคร, คู่มือการรักษาวินัยสำหรับผู้บังคับบัญชา, หน้า 166

¹¹⁷ กฎ ก.พ.ฉบับที่ 8 ข้อ 9 และ กฎ ก.พ.ฉบับที่ 9

¹¹⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518, มาตรา 103

¹¹⁹ สำนักงาน ก.พ. "หนังสือที่ สร 0906/38 ตอบข้อหากรมชลประทาน",

มีข้อแตกต่างกันอยู่ประการหนึ่งก็คือ การสั่งให้ผู้ถูกสั่งพักราชการกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งอื่นที่ไม่ใช่ตำแหน่งเดิม ตั้งแต่ระดับ 10 ขึ้นไป¹²⁰ จึงจะต้องดำเนินการนำความกราบบังคมทูล เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ถ้าให้กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเดิมก็ไม่ต้องนำกราบบังคมทูล แต่การสั่งให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 10 ขึ้นไป จะต้องดำเนินการนำความกราบบังคมทูล เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งทุกกรณี ไม่ว่าจะกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งอื่น

(4) เงินเดือนของผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

การดำเนินการเกี่ยวกับเงินเดือนของผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนนั้นเป็นไปเช่นเดียวกับเงินเดือนของผู้ถูกสั่งพักราชการ¹²¹

สำหรับปัญหาในการสั่งพักราชการและการสั่งให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการไว้ก่อนนั้น ในทางปฏิบัติของกรมตำรวจนั้นไม่ค่อยจะมีปัญหาใดนัก ทั้งนี้ถือว่าในการสั่งพักราชการหรือสั่งให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการนั้นอยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาที่จะวินิจฉัยว่ากรณีใดอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อนแล้ว คงมีแต่เพียงปัญหาในช่วงระยะเวลาที่ข้าราชการตำรวจถูกสั่งพักราชการหรือถูกให้ออกจากราชการไปแล้วนั้น ปรากฏว่า ข้าราชการตำรวจผู้นั้นได้กระทำการอันถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยหรือมีกรณีต้องหาคดีอาญานั้น ดังนี้ ผู้ถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการจะต้องถูกลงโทษ หรือลงทัณฑ์ในทางวินัยด้วยหรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่าในกรณีที่ข้าราชการตำรวจถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนนั้น ถือว่าพ้นสภาพการเป็นข้าราชการแล้ว ดังนั้น การกระทำต่าง ๆ

¹²⁰กฎ ก.พ.ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2518) ข้อ 12 (2)

¹²¹พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518, มาตรา 90

ในระหว่างนี้จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำผิดวินัย แต่สำหรับข้าราชการตำรวจที่ถูกสั่งพักการานั้น เพียงแต่พ้นจากตำแหน่งเป็นข้าราชการอยู่ ดังนั้น หากปรากฏว่ามีการกระทำอันขัดต่อข้อกำหนดวินัยของข้าราชการตำรวจก็ถือว่ามี การกระทำผิดวินัยด้วย

4.5 การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ

หมายถึง การพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยในกรณีใด ตามมาตราใด และควรจะลงโทษในสถานใดหรือไม่ ทั้งนี้เป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาโดยเฉพาะตามที่กฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจและกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในส่วนว่าด้วยวินัย ซึ่งนำมาบังคับใช้กับข้าราชการตำรวจโดยอนุโลมกำหนดไว้

1) ผู้พิจารณาความผิดและกำหนดโทษ

ผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาความผิดและกำหนดโทษอาจเป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษเอง หรือ อ.ก.พ.กระทรวง หรือ อ.ก.พ.จังหวัด แล้วแต่กรณี ดังต่อไปนี้

(1.1) ความผิดที่ไม่ถึงขั้นร้ายแรง ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษได้แก่ ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามตารางกำหนดอำนาจลงโทษตำรวจ ท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 และตาม กฎ ก.พ. ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2518) กรณีการลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ดังจะได้กล่าวโดยละเอียดในบทที่ 5 ว่าด้วยการลงโทษ

(1.2) ความผิดร้ายแรง ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ ได้แก่ อ.ก.พ.กระทรวงฯ สำหรับข้าราชการตำรวจทุกตำแหน่งในราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค¹²² อ.ก.พ.จังหวัด สำหรับข้าราชการตำรวจ

¹²²พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, มาตรา 86

ตำแหน่งสารวัตรลงมาในราชการบริหารส่วนภูมิภาค¹²³ และอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมตำรวจตำแหน่งผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าขึ้นไป สำหรับข้าราชการตำรวจตั้งแต่ชั้นจ่าสิบตำรวจลงมา¹²⁴

2) หลักการพิจารณาความผิด

ในการพิจารณาความผิดมีหลักที่ควรคำนึงถึงอยู่ 2 หลัก คือ

(1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การพิจารณาตามตัวบทกฎหมาย กล่าวคือ การที่จะถือว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิดทางวินัยฐานใดนั้น ต้องมีบทกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดวินัย ถ้าไม่มีบทกฎหมายว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางวินัยก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัย ทั้งนี้การที่จะถือว่าการกระทำอย่างไรเป็นความผิดทางวินัยฐานใดนั้นต้องพิจารณาให้เข้าองค์ประกอบของความผิดฐานนั้นทุกประการ ถ้ากรณีใดไม่ครบองค์ประกอบก็ไม่เป็นความผิดฐานนั้น ถ้าข้อเท็จจริงบ่งชี้เข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตราใด ก็ปรับบทเป็นความผิดไปตามมาตรานั้น และลงโทษไปตามความผิดนั้น

(2) หลักมนุษยธรรม ได้แก่ การพิจารณาทบทวนให้รอบคอบโดยคำนึงถึงความเป็นจริง และความถูกต้องเหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็น ก่อนที่จะปรับบทความผิดและกำหนดโทษ ซึ่งการพิจารณาโดยคำนึงถึงความเป็นจริง ตามเหตุผลที่ควรจะเป็นนั้นต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แวดล้อมประกอบ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยุติธรรม (justice) ซึ่งอริสโตเติล แปลว่า "giving every man his due" คือ ให้ทุกคนได้รับความชอบธรรม ฉะนั้นในการพิจารณาความผิดต้องพิจารณาให้เป็นที่ยอมรับแก่ทุกๆ คน คือทั้งผู้ถูกกล่าวหา, ผู้กล่าวหา, ข้าราชการทุกคน, ประชาชน และทางราชการด้วย¹²⁵

¹²³พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521, มาตรา 39

¹²⁴พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477, มาตรา 9

¹²⁵ประวิฬ ฌ นคร, เอกสารประกอบการประชุมเชิงสัมมนาเรื่อง การดำเนินทางวินัยของข้าราชการตำรวจ, หน้า 9

ตัวอย่าง โรงเรียนที่ตำรวจตระเวนชายแดนสอนอยู่ถูกผู้ก่อการร้ายใช้อาวุธปืนยิงเสียหายใช้การไม่ได้ นักเรียนไม่มีที่เรียน ตำรวจตระเวนชายแดนจึงเอาไม้เสียบ ๆ ของโรงเรียนไปขายได้เงินมาเพียงเล็กน้อย เอามาเป็นค่าแรงจ้างชาวบ้านปลูกโรงเรียนชั่วคราวด้วยไม้และสังกะสีที่ยังพอใช้ได้อยู่ให้นักเรียนได้อาศัยเรียนไปพลางก่อน

กรณีดังกล่าวนี้ หากใช้หลักนิติธรรม คือพิจารณาตามตัวบทกฎหมายแล้วก็ต้องถือว่าผิดแน่ ๆ เพราะเงินที่ขายของหลวงได้ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ ถ้าจะสร้างโรงเรียนชั่วคราวให้นักเรียนเรียนก็ต้องขอเบิกเงินจากงบประมาณรายจ่าย จะนำรายได้มาจ่ายเลยไม่ได้

แต่ถ้าพิจารณาตามหลักมโนธรรมแล้ว จะเห็นว่าการกระทำของตำรวจตระเวนชายแดนดังกล่าว เป็นการกระทำด้วยเจตนาดีต่อทางราชการ เพราะถ้ารอเบิกเงินงบประมาณรายจ่ายมาสร้างโรงเรียนใหม่ก็ต้องงบประมาณปีใหม่หรือของบพิเศษจากรกระทรวงศึกษาธิการแล้วก็ต้องรออีกหลายเดือนจึงจะได้โรงเรียนให้นักเรียนได้เรียนต่อไป ฉะนั้น จึงไม่ควรจะมีความผิดและถูกลงโทษในฐานปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบ

ฉะนั้น ในการพิจารณาความผิดจึงควรคำนึงถึงทั้งนิติธรรมและมโนธรรม (law and concience) ทั้งนี้เพื่อความถูกต้องและเป็นธรรมทั้งในทางนิติบัญญัติและพฤตินัย

3) หลักการพิจารณากำหนดโทษ

ในการพิจารณากำหนดโทษ มีหลักที่ควรคำนึงถึงอยู่ 3 ประการดังนี้

(3.1) หลักนิติธรรม คือ คำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ

(ก) ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะต้องวางโทษสถานไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อน

จะลดหย่อนก็ได้แต่ลดลงต่ำกว่าที่หืออกไม่ได้¹²⁶

(ข) ความผิดวินัยไม่ถึงขั้นร้ายแรง จะต้องวางทัณฑ์ทางวินัยสถานทัณฑ์กรรม กักยาม กักขัง จำขัง¹²⁷ หรือโทษทางวินัยตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน สถานลดชั้นเงินเดือน หรือตัดเงินเดือน¹²⁸

(ค) ความผิดวินัยเล็กน้อย ต้องวางโทษสถานภาคทัณฑ์ แต่ถ้าเป็นความผิดครั้งแรก และผู้บังคับบัญชาเห็นว่ามีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้โดยว่ากล่าวตักเตือนหรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้¹²⁹

(3.2) หลักมโนธรรม

คือ คำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็นภายในขอบเขตระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ในกรณีที่กำหนดว่าความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจะต้องลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก ส่วนกรณีโทษควรลงโทษไล่ออกหรือปลดออกหรือให้ออก ควรใช้หลักมโนธรรมเข้าประกอบการพิจารณาด้วย และในทำนองเดียวกันในกรณีความผิดไม่ถึงขั้นร้ายแรง กรณีโทษควรลงโทษภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักยาม กักขัง จำขัง หรือลงโทษตัดเงินเดือนหรือลดชั้นเงินเดือน ก็ควรใช้หลักมโนธรรมเข้าประกอบการพิจารณา และกรณีโทษควรลดโทษหรืองดโทษก็ควรใช้หลักมโนธรรมเข้าประกอบการพิจารณาด้วย

¹²⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518, มาตรา 86 และพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ.2477 มาตรา 8 และ 9

¹²⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ.2477 มาตรา 8

¹²⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 มาตรา 85
วรรคแรก

¹²⁹ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ.2477 มาตรา 9 วรรคแรก และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 มาตรา 85 วรรคแรก และวรรคสอง

(3.3) หลักความเป็นธรรม

คือ การวางโทษจะต้องให้ได้ระดับเสมอหน้ากัน ใครทำผิดก็จะต้องถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีทางเลือกที่รักมักที่ชัง การกระทำความผิดอย่างเดียวกันในลักษณะและพฤติการณ์อย่างเดียวกัน ควรจะวางโทษเท่ากัน*

(3.4) นโยบายของทางราชการ ผู้บังคับบัญชาควรจะได้ทราบนโยบายของทางราชการในการลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัยกรณีต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นหลักในการใช้ดุลพินิจกำหนดระดับโทษให้ได้มาตรฐานตามที่ทางราชการกำหนดไว้ นโยบายของทางราชการนั้น อาจปรากฏอยู่ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาลนั้น มติคณะรัฐมนตรี หรือมติ ก.พ. มติ ก.คร. เป็นต้น

---

*กรมตำรวจ ได้กำหนดมาตรฐานและระดับการลงทัณฑ์ข้าราชการตำรวจไว้ ปรากฏตามหนังสือสำนักงาน ผู้ช่วย อ.คร. (บร.2) ที่ 0601 (บร.2)/162 ลงวันที่ 22 ธ.ค.2530 เพื่อให้การลงทัณฑ์ในทางวินัยของข้าราชการตำรวจเป็นไปในแนวมาตรฐานเดียวกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.6 แผนภูมิกระบวนการพิจารณาดำเนินการ

ทางวินัยข้าราชการตำรวจ

(1) กระบวนการสอบสวนทางวินัย

ตาม ป.ระเบียบการตำรวจ (ไม่เกี่ยวกับคดี)

